

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA EVROPSKÉ INTEGRACE

Kohezní politika v České republice
Cohesion Policy in the Czech Republic

Student:
Vedoucí bakalářské práce:

Jan Reček
Ing. Navrátil Boris, CSc.

Ostrava 2012

VŠB - Technická univerzita Ostrava
Ekonomická fakulta
Katedra evropské integrace

Zadání bakalářské práce

Student: **Jan Reček**
Studijní program: B6202 Hospodářská politika a správa
Studijní obor: 6210R004 Eurospráva
Téma: Kohezní politika v České republice
Cohesion Policy in the Czech Republic

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
 2. Vymezení kohezní politiky EU
 3. Aplikace kohezní politiky v ČR
 4. Vývoj čerpání kohezních prostředků v ČR
 5. Závěr
- Seznam použité literatury
Seznam zkratk
Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce
Seznam příloh
Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

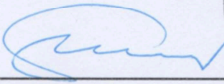
HÁJEK, Oldřich a Jiří NOVOSÁK. *Kohezní politika v širších souvislostech*. Žilina: Georg, 2010. 216 s. ISBN 978-80-89401-19-2.
MOLLE, Willem. *European Cohesion Policy*. New York: Routledge, 2007. 347 s. ISBN 978-0-415-43812-4.
STEJSKAL, Jan. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2.
EVROPSKÁ KOMISE. *Investování do budoucnosti Evropy: pátá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti*. Lucembursko: Úřad pro tisky Evropské unie, 2010. 298 s. ISBN 978-92-79-17796-5.

Formální náležitosti a rozsah bakalářské práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

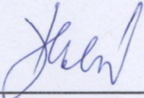
Vedoucí bakalářské práce: **Ing. Boris Navrátil, CSc.**

Datum zadání: 25.11.2011

Datum odevzdání: 11.05.2012

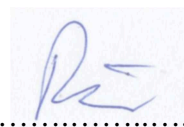

prof. Ing. Karel Skokan, Ph.D.
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

Místopřísežně prohlašuji, že předložená práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracoval samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpal, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použité literatury.

V Ostravě dne 11. května 2012

Jan Reček

Na tomto místě bych rád poděkoval především vedoucímu mé bakalářské práce Ing. Borisi Navrátilovi, CSc., za vstřícný přístup, trpělivost, rady, konzultace a připomínky.

Obsah

1	ÚVOD	3
2	VYMEZENÍ KOHEZNÍ POLITIKY EU	5
2.1	Legislativní rámec kohezní politiky	6
2.2	Principy kohezní politiky	7
2.3	Proces rozšiřování EU	7
2.4	První období (1957 – 1975)	9
2.5	Druhé období (1974 – 1993).....	12
2.6	Třetí období (1994 – 1999).....	16
2.7	Čtvrté období (2000 – 2006).....	19
2.9	Páté období (2007 – 2013)	22
2.9.1	Cíle kohezní politiky	23
2.9.2	Finanční nástroje kohezní politiky	24
3	APLIKACE KOHEZNÍ POLITIKY V ČR	26
3.1	Kohezní politika v České republice před vstupem do Evropské unie	26
3.1.1	Předvstupní pomoc České republiky	28
3.1.2	Klasifikace územních statistických jednotek.....	29
3.2	Kohezní politika v České republice v programovém období 2004 – 2006.....	29
3.2.1	Operační programy v programovém období 2007 - 2013 a jejich zaměření.....	31
3.3	Kohezní politika v České republice v programovém období 2007 – 2013.....	33
3.3.1	Operační programy v programovém období 2007 – 2013 a jejich zaměření	35
4	VÝVOJ ČERPÁNÍ KOHEZNÍCH PROSTŘEDKŮ V ČR	36
4.1	Vývoj čerpání kohezních prostředků v programovém období 2004 - 2006	38
4.1.1	Stav čerpání OP, JPD a Iniciativ Společenství.....	40
4.2	Vývoj čerpání kohezních prostředků v programovém období 2007 - 2013	45
4.2.1	Realizace OP k 4. 4. 2012	47
5	ZÁVĚR	51

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	53
SEZNAM ZKRATEK	58
SEZNAM TABULEK	
SEZNAM GRAFŮ	
PROHLÁŠENÍ O VYUŽITÍ VÝSLEDKŮ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	
SEZNAM PŘÍLOH	
PŘÍLOHY	

1 ÚVOD

Evropský kontinent je charakteristický svým mimořádně vysokým stupněm diverzity, což představuje jev způsobený jednak válečnými konflikty, které v průběhu 20. století nejvýrazněji ovlivnily evropskou různorodost, ale na druhou stranu vytvořené odlišnosti plynou z různých historických zájmů jednotlivých evropských států ležících na území starého kontinentu. Obecně identifikované diverzity spatřujeme zejména v oblasti hospodářské, sociální, ekologické nebo územní soudržnosti a z hlediska prostoru na úrovni lokální, regionální, národní, ale i na úrovni globální. Jeden ze společných zájmů *Evropské unie* (European Union, EU) je využívání potenciálu snižování různorodostí k zlepšení podmínek na území členských států, a tímto způsobem zvýšit konkurenceschopnost jednotlivých regionů. *Česká republika* (Czech Republic, ČR) představuje nedílnou část tohoto jedinečného integračního uskupení a podílí se na koncepčním růstu hospodářské a sociální soudržnosti.

V předkládané bakalářské práci je problémovou oblastí kohezní politika EU, její bližší podoba v podmínkách a legislativním prostředí ČR jednak v předvstupním období, v minulém programovém období 2004 – 2006 a jednak v současně probíhajícím programovém období 2007 – 2013.

Cílem bakalářské práce je přiblížit realizaci a čerpání ze strukturálních fondů na území ČR od jejího vstupu do EU, a to hlavně na úrovni jednotlivých operačních programů jako celku.

Bakalářská práce je rozdělena do tří navzájem navazujících obsahových kapitol. První kapitola se zabývá vymezením kohezní politiky EU jako celku a nazírá na tuto problematiku jako celek s tím, že v jednotlivých podkapitolách je chronologicky rozebrána nejprve z hlediska legislativního vymezení a z pohledu základních principů, kterých se drží při podporování hospodářské a sociální soudržnosti EU. První kapitola dále detailněji popisuje historická období důležitá pro formování současné, fungující podoby kohezní politiky EU.

Druhá obsahová kapitola pojednává o vztahu kohezní politiky EU s ČR a je dále rozdělena do tří částí. V první části je rozebráno předvstupní období ČR, v němž docházelo k nejdůležitějším přípravám na čerpání ze strukturálních fondů. Druhá část je zaměřena na historicky první programové období 2004 – 2006 v rámci kohezní politiky EU, jehož ČR byla součástí. Poslední třetí část se podrobně věnuje charakteristice probíhajícímu programovému období 2007 – 2013.

Poslední, třetí kapitola je věnována analýze vývoje čerpání kohezních prostředků v ČR. Jedná se o analýzu zachycující prostředky v ukončeném programovém období 2004 – 2006 a v probíhajícím programovém období k 4. 4. 2012 vzhledem k jednotlivým cílům a na ně navazujících operačním programům.

Při vypracovávání bakalářská práce byly využívány zejména české zdroje v tištěné či elektronické podobě, data dostupná na internetu, která jsou volně poskytována veřejnými institucemi.

2 VYMEZENÍ KOHEZNÍ POLITIKY EU

Přesnou definici jednoznačně vystihující podstatu kohezní politiky určit nelze. Definice existuje celá řada, ale v detailech se liší a nevystihují přesně mnohaletý proces strukturálních změn, kterými členské státy EU prochází. Problematika kohezní politiky v rámci práva EU má za úkol podporovat *harmonický a udržitelný rozvoj ekonomických činností, vysokou úroveň zaměstnanosti, ochranu a zlepšování životního prostředí na území EU*.

Kohezní politice je v rámci unijního rozpočtu přisuzováno nezastupitelné místo a společně se *Společnou zemědělskou politikou* (Common Agricultural Policy, CAP) zaujímá největší část finančního rozpočtu. Vývoj do současné podoby byl ovlivněn velkým množstvím strukturálních změn ať už povahy politické, kulturní či environmentální. V současné podobě kohezní politika patří mezi sdílené činnosti a její řízení tak náleží členským státům. O kohezní politice se hovoří teprve od její reformy z konce 80. let 20. století a je často zaměňována s pojmem regionální politika nebo také s politikou hospodářské a sociální soudržnosti. Pro jednoduchost budu v dalším textu používat stabilně pojem kohezní politika.

Tabulka 2.1: Přehled činností EU

Typ politiky	Politika
Výlučné	Společná obchodní politika, Společný celní sazebník, Měnová politika pro 15 zemí eurozóny, Vnitřní trh;
Sdílené	Občanství, Hospodářská a měnová unie, Zemědělství a rybolov, Vízová, přistěhovalecká a azylová politika, Doprava, Hospodářská soutěž, Daně, Sociální politika, Životní prostředí, Ochrana spotřebitele, Hospodářská a sociální soudržnost;
Doplňující	Politika rozvojové spolupráce, Průmyslová politika, Politika veřejného zdraví, Politika všeobecného a odborného vzdělávání mládeže, Kulturní politika, Politika zaměstnanosti

Zdroj: König, Lacina, Přenosil, 2007, vlastní zpracování

Kohezní politika je formulována v souladu se svými principy (viz podkapitola 2.1.2), kde hlavní roli při odstraňování regionálních disparit hraje princip solidarity. Snaha, vztahující se jednak k zajištění harmonického rozvoje v rámci jednotného trhu pomocí redukce rozdílů mezi regiony a jednak k snižování zaostávání znevýhodněných regionů, sahá již do počátku samotné historie tohoto integračního seskupení na území evropského kontinentu.¹

¹ Hájek, Novosák, 2010

2.1 Legislativní rámec kohezní politiky

Oblast kohezní politiky se v legislativě primárního práva vyskytuje zvláště v dokumentech, které rozšířily nebo modifikovaly *Smlouvu o založení Evropském hospodářském společenství* podepsanou v roce 1957. Jedná se tedy o:

- *Jednotný evropský akt* (s platností od roku 1987).
- *Maastrichtskou smlouvu* (s platností od 1. 11. 1993).
- *Amsterodamskou smlouvu* (s platností od 1. 5. 1999).
- *Niceskou smlouvu* (s platností od 1. 5. 2004).²
- *Lisabonskou smlouvu* (s platností od 1. 12. 2009).

Hlavní nové prvky problematiky kohezní politiky jsou v rámci primárního práva zakotveny v *Lisabonské smlouvě*, která vstoupila v platnost 1. prosince 2009. V Hlavě XVIII a člácích 174 – 178 nalezneme například rozšíření o územní soudržnost: „ ... *Unie za účelem podpory harmonického vývoje rozvíjí a prosazuje svou činnost vedoucí k posilování hospodářské, sociální a územní soudržnosti ...* „.³

Do oblasti sekundárního práva patří především směrnice, nařízení, rozhodnutí. K programovacímu rámci 2007 – 2013 se vztahují následující nařízení *Evropské komise* (European Commission, EK) a *Evropské rady* (European Council, ER) jež upravují fungování strukturálních fondů a ruší nařízení z předcházejícího programovacího období. Dále bylo navrženo nové nařízení, které členskými státy a regionům poskytuje rámec pro zřízení orgánů pro přeshraniční spolupráci – evropské seskupení pro územní spolupráci (ESÚS).

- *Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999.*
- *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1080/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském fondu regionálního rozvoje (ERDF) a o zrušení nařízení (ES) č. 1783/1999.*
- *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1081/2006 ze dne 5. července 2006 o Evropském sociálním fondu a o zrušení nařízení (ES) č. 1784/1999.*

² König, Lacina, Přenosil, 2006

³ Smlouva o EU a Smlouva o fungování Evropské unie, Lisabon, 2009, Evropská komise

- *Nařízení Rady (ES) č. 1084/2006 ze dne 11. července 2006 o Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1164/1994.*
- *Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1082/2006 ze dne 5. července o evropském seskupení pro územní spolupráci (ESÚS).⁴*

2.2 Principy kohezní politiky

- *Princip solidarity* – hospodářsky vyspělejší státy financují méně vyspělé státy prostřednictvím příspěvků do společného rozpočtu.
- *Princip subsidiarity* – vyjadřuje nutnost realizace jednotlivých cílů na co nejnížší možné úrovni.
- *Princip koncentrace* – prostředky musí být využívány co neúčelněji, tedy jde o snahu zabránění rozměňování na řadu drobných a méně významných akcí.
- *Princip partnerství* – vyžaduje, aby na konkrétním rozdělení a využití prostředků se podílelo samotní příjemci, tj. příslušné národní, regionální a lokální orgány v co nejširší míře.
- *Princip programování* – klade se důraz na komplexní přístup k řešení problémových regionů v co nejširších časových a prostorových souvislostech. Princip vyjadřuje snahu o střednědobý přístup k řešení regionálních problémů.
- *Princip monitorování a vyhodnocování* – jedná se o průběžné sledování a vyhodnocování prováděných opatření a celkové efektivnosti vynakládání prostředků. Kontroluje se finanční plnění před, průběžné a skutečné přínosy.
- *Princip adicionality* – jde o spolufinancování schválených projektů, kdy princip stanovuje, že prostředky z rozpočtu EU mají pouze doplňovat ostatní veřejné výdaje a nikoli nahrazovat.⁵

2.3 Proces rozšiřování EU

Koncept procesu rozšiřování EU je spojen s postupným navyšováním členských států. Původní šestka zakládajících států⁶ se v průběhu integračních let rozrostla na skupinu sedmadvaceti zemí patřících do EU. Pro samotnou kohezní politiku má růst členů zásadní význam s ohledem na zvyšování regionálních disparit při vstupu ekonomicky méně vyspělých zemí. Vstup méně ekonomicky vyspělých zemí znamená jistou finanční motivaci k podporování principu solidarity v rámci EU, kdy bohatší státy přispívají na rozvoj chudších

⁴ Evropská komise, Leden 2007, Politika soudržnosti 2007-2013

⁵ Wokoun, 2011

⁶ Německo, Francie, Itálie, Belgie, Nizozemsko a Lucembursko

států a regionů, aby se zvýšila celková kvalita života. Stimulem pro proces rozšiřování bylo jednak šíření myšlenek demokracie a tržní ekonomiky napříč evropským kontinentem, ale také snaha posilovat politický význam EU ve stále sílící globální konkurenci.

V historii lze identifikovat celkem šest mezníků, kdy byly přijaty nové země a proces rozšiřování ES začal se státy silně zasaženými regionálními rozdíly, jako je Velká Británie a Irsko v roce 1973. Řecko, Portugalsko a Španělsko vyjádřily zájem o vstup do ES již v roce 1962. Avšak žádost byla odmítnuta s ohledem na diktátorské režimy, které vládly na jejich území. Až poté co byla politická situace vlivem svržení problematických režimů uklidněna, byla zahájena vyjednávání o vstupu. Země byly ve srovnání se zakládajícími členy velmi chudé, ale převážila snaha podpořit rodící se demokracie a členská základna byla rozšířena na 12 zemí.⁷

Čtvrté rozšíření ES proběhlo za účasti Rakouska, Finska a Švédska v roce 1995. Uvolňující se atmosféra v geopolitickém rozdělení umožnila těmto státům usilovat o členství v ES, které znamenalo výraznější posun od bilaterální k multilaterální spolupráci. Oproti předcházejícím rozšířením se jednalo o dlouhodobou koncepční přípravu, kdy severní státy tvořily politicky a ekonomicky poměrně homogenní skupinu.⁸

Tabulka 2.2: Proces rozšiřování EU

Rok vstupu	Země
1973	Velká Británie, Irsko, Dánsko
1981	Řecko
1986	Portugalsko, Španělsko
1995	Finsko, Rakousko, Švédsko
2004	Česká republika , Estonsko, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Polsko, Slovinsko, Slovensko, Malta, Kypr
2007	Bulharsko, Rumunsko

Zdroj: Hájek, Novosák, 2010, vlastní zpracování

EU si byla vědoma náročnosti požadavku o zařazení zemí střední a východní Evropy mezi členské země, protože byly zasaženy komunistickou minulostí, ale i přesto se zaručila za jejich přijetí do svých řad. V roce 1998 započala předvstupní jednání a největší skupina přistupujících států se úspěšně 1. května 2004 zařadila mezi členské země EU. Bulharsko a

⁷ König, Lacina, Přenosil, 2006

⁸ Karpová, 2006

Rumunsko uzavřely předvstupní vyjednávání v roce 2005 a doposud poslední rozšíření EU o tyto země proběhlo v roce 2007.⁹

2.4 První období (1957 – 1975)

V preambuli *Smlouvy o Evropském hospodářském společenství* (European Economic Community, EHS) se zakládající státy zavazují o posilování jednoty hospodářství prostřednictvím harmonického rozvoje, zmenšování rozdílů mezi jednotlivými regiony a odstraněním zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů. Důležité je zmínit, že *Římská smlouva* přímo nenařizovala zavedení společné kohezní politiky.

- „ ... *Posláním Společenství je vytvoření společného trhu a postupným odstraňováním rozdílů mezi hospodářskými politikami členských států podporovat harmonický rozvoj hospodářských činností ve Společenství, nepřetržitý a vyvážený růst, vyšší stabilitu, rychlejší zvyšování životní úrovně a užší kontakty mezi členskými státy ...* “ (Část první, článek 2).¹⁰

Nově vzniklé uskupení se orientovalo především na náročné cíle v rámci příprav na realizaci jednotného vnitřního trhu, institucionální výstavbu, na položení základů společných politik, na podporu konjunktury Společenství, na vztahy ke třetím zemím a zvláštní pozornost byla věnována sociální politice. Myšlenka nadnárodního rámce hospodářské a sociální podpory plnila vedlejší roli v procesu politického vyjednávání s tím, že byla často podřízena cílům integračního úsilí.

S podporou na nadnárodní úrovni si tehdy kohezní politika musela vystačit v rámci podpůrných programů nově vzniklé *Evropské investiční banky* (European Investment Bank, EIB), která měla za úkol poskytovat půjčky a garance na projekty v méně rozvinutých regionech.

- „ ... *Vytvořením Evropské investiční banky pro napomáhání hospodářskému růstu Společenství vytvářením nových zdrojů ...* “ (Část první, článek 3).
- „ ... *Úkolem Evropské investiční banky je přispívat k vyrovnanému a plynulému rozvoji společného trhu a v zájmu Společenství prostřednictvím kapitálových trhů a z jejích vlastních zdrojů. Za tímto účelem napomáhá neziskovým poskytováním půjček a záruk financování následujících projektů ze všech odvětví hospodářství:*

⁹ Hájek, Novosák, 2010

¹⁰ Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství, 1957, Řím, Evropská komise

- a) *projektů na rozvíjení méně rozvinutých regionů,*
- b) *projektů na modernizaci nebo reorganizaci podniků nebo vytvoření nových činností, které vyžaduje postupné vytváření společného trhu a které díky svému rozsahu nebo povaze nemohou být plně pokryty různými způsoby financování existujícími v každém z členských států,*
- c) *projektů společného zájmu pro více členských států, které díky svému rozsahu nebo povaze nemohou být plně pokryty různými způsoby financování existujícími v každém z členských států ... “ (Část třetí, Hlava IV., článek 130).¹¹*

Podpora znevýhodněných regionů byla uskutečňována také prostřednictvím programů *Evropského společenství uhlí a oceli* (European Coal and Steel Community, ESUO), které se soustředěvalo zejména na rozvoj ocelářství, těžby a zpracování uhlí.

V období formování EHS byl upřednostňován značně individualistický přístup a Společenství přenechávalo aktivitu národním politikám. Pokud lze hovořit o nadnárodním přístupu tak šlo o sektorový přístup zejména v rámci sociálních činností. Smlouva o EHS dala nově vzniknout *Evropskému sociálnímu fondu* (European Social Fund, ESF), který pracoval na principu investic do konkrétních projektů v problematice strukturální nezaměstnanosti.

- „ ... vytvoření *Evropského sociálního fondu pro zlepšení možností zaměstnávání pracovníků a přispění ke zvýšení jejich životní úrovně ... “ (Část první, Článek 3 odstavec i).*¹²

Mezi zakládajícími státy v době geneze Společenství v podstatě neexistovaly žádné výraznější územní difference a předpokládalo se, že budoucí jednotný evropský trh podpořený liberalizací obchodu bude mít pozitivní dopady na harmonizaci rozvoje regionů.

V průběhu 60. let 20. století byly aktivity Společenství zaměřeny nejprve na zavedení CAP a následně se členské státy soustředily na dokončení celní unie (1968). Po splnění těchto cílů se prioritní oblastí stalo vybudování dokončení jednotného vnitřního trhu. Významným krokem vpřed bylo první plánované rozšíření členské základny Společenství v roce 1973.

V návaznosti na výše zmíněné události došlo ze strany EK k častějším návrhům vedoucím k vytvoření evropského rámce politiky pro vyrovnávání negativních prostorových dopadů.

¹¹ Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství, 1957, Řím, Evropská komise

¹² Smlouva o založení Evropského společenství uhlí a oceli, 1951, Paříž, Evropská komise

Členské státy uznaly nebezpečí diferencovaných dopadů na své ekonomiky a výrazněji upozornily na nebezpečí zpomalení růstu celého Společenství.

V roce 1968 byl zřízen koordinační orgán Generální ředitelství pro regionální politiku, a to znamenalo faktický vznik nadnárodní regionální politiky EU. Thomsonova zpráva,¹³ pojmenovaná po britském komisaři Georgu Thomsonovi z roku 1973, navrhovala koordinaci regionálních politik jednotlivých členských zemí. EK se obávala, že realizace projektu společné měny by mohla mít negativní dopady pro regionální disparity. Ve zprávě je zdůrazněna jednak nutnost vazby regionální politiky na finanční prostředky a jednak důležitá role objektivních informací a dat. Ve zprávě je věnován prostor pro návrh vytvoření hlavního a prvního finančního nástroje na diferencovanou podporu regionálního rozvoje založeného na systému doplňkových kvót, v rámci kterých čerpaly členské země z *Evropského fondu pro regionální rozvoj* (European Regional Development Fund, ERDF) prostředky pro jednotlivé projekty podle přidělených objemů.¹⁴

Ve smyslu prohlubování hospodářské integrace Společenství přijalo *Rozhodnutí č. 74/120* z 18. 2. 1974, které lze v podstatě shrnout do tří základních bodů:

- Kohezní politika je zařazena mezi hospodářské politiky Společenství, kde má nezastupitelné místo s ohledem na naplňování cílů vysokého stupně konvergence a EK je pověřena předkládáním zpráv o sociálně-ekonomické úrovni a rozvoji regionů.
- Všechny koncepce kohezní politiky musí brát na vědomí, že nejvýznamnější dopady na regionální diference má zaměstnanost.
- K podpoře vyváženého rozvoje je potřeba koordinace národních regionálních politik a regionální politiky Společenství.¹⁵

Článek 2 Smlouvy o založení EHS zní: „...jedním z úkolů Společenství je podporovat harmonický rozvoj hospodářského života uvnitř Společenství ...“.¹⁶ Tento cíl byl od schválení *Nařízení Rady (EHS) č. 724/75* z 18. 3. 1975 konečně podpořen i přímým finančním nástrojem. Zřízení ERDF podporovala Velká Británie, Dánsko, Irsko a Itálie. Největšími iniciátory vytvoření tohoto nástroje byly tyto státy, protože na svém území pociťovaly

¹³ Zpráva o regionálních problémech v rozšířeném Společenství, Evropská komise, 1973

¹⁴ König a kol., 2009

¹⁵ Boháčková, Hrabánková, 2009, s. 11

¹⁶ Smlouva o založení Evropského hospodářského společenství, 1957, Řím, Evropská komise

regionální problémy z dominantního působení CAP. I přes tuto skutečnost byl vznik fondu jen prvotním náznakem budoucí podoby kohezní politiky.

2.5 Druhé období (1974 – 1993)

Rozšiřování vedlo k výraznému posílení zájmu nejen o společnou koordinaci, ale také o financování kohezní politiky z nadnárodní úrovně. Přes řadu předešlých kroků v tomto směru, byla efektivnost a koordinovanost nedostatečná. Za ochotu schválení dalšího rozšíření si Francie, Itálie a Řecko vyjednaly kompenzaci v podobě *Integrovaných středomořských programů podpory* (Integrated Mediterranean Programmes, IMP).¹⁷ Cílem IMP bylo zlepšit příjem a zaměstnanost zaostávajících oblastí. Na realizaci bylo vyčleněno 4,1 mld. ECU¹⁸ na dobu 7 let. Vedle integrovaného charakteru a víceletého programování spočívala inovativnost IMP v posílení role EK na úkor ER v rozhodovacím procesu a začlenění regionálních aktérů do procesu plánování a managementu.

Do praxe byla nově zavedena zásada programování a aplikace IMP znamenala odklon od projektového přístupu k faktickému zavedení politiky orientované na dlouhodobější programové cykly. Tento přístup se stal předobrazem budoucí podoby kohezní politiky, která se zrodila reformou v roce 1988.

Sedmdesátá a začátek osmdesátých let byly obdobím pozvolného utváření kohezní politiky Společenství, protože řešení regionálních disparit nepatřilo k prioritám. Na druhou stranu prohlubování integrace si vyžádalo přístupy k spolufinancování koheze. Cíl spolufinancování byl do praxe zaveden prostřednictvím IMP a regionálních rozvojových programů, které měly za úkol financování sociální a ekonomické koheze prostřednictvím ERDF.¹⁹

Významný posun pro kohezní politiku a zakotvení cíle strukturální a hospodářské soudržnosti do primárního práva²⁰ EU proběhlo prostřednictvím *Jednotného evropského aktu* (Single European Act, JEA) podepsaného dne 17. února 1986 v Lucemburku. Tento dokument znamenající první podstatnou revizi Římských smluv znamenal v mnohém reformu kohezní politiky. Jednak ve způsobu nazírání na oblast kohezní politiky a hlavně zavedený koncept byl podpořen článkem 23, který nově zavedl Hlavu V třetí části zakládající smlouvy EHS.

¹⁷ Wokoun, 2003

¹⁸ Evropská měnová jednotka

¹⁹ König a kol., 2009

²⁰ Více v podkapitole 2.5.1

Problematika hospodářské a sociální soudržnosti byla upravena v člancích 130 A - E, které definovaly tyto prvky:

- V článku 130 A byl uveden záměr podpory celkového harmonického vývoje Společenství s uskutečněnými aktivy, které by vedly k posilování ekonomické a sociální soudržnosti. Zvláštní pozornost byla zaměřena na zmenšování nerovnoměrností mezi různými regiony a zaostalosti regionů, jimž se dostávalo nejmenší podpory. Přitom hlavní význam byl přisuzován ERDF, nicméně EHS se zavázalo k využívání dalších svých finančních nástrojů, zejména orientační sekce EAGGF, ESF a EIB, ve směru cílů hospodářské a sociální soudržnosti (článek 130 B). ERDF, ESF a orientační sekce EAGGF byly souhrnně označeny termínem strukturální fondy.
- Ve článku 130 B členské státy vyzývaly k uskutečňování svých hospodářských politik se zohledněním cílů hospodářské a sociální soudržnosti. V rámci tohoto článku lze vyčíst usilování o koordinaci evropských a národních hospodářských politik.
- To že, ERDF je určen k napravení hlavních nerovnováh a strukturálních změn v regionech ve Společenství nalezneme ve Článku 130 C.
- Článek 130 D zavázal EK k předložení komplexního návrhu změn ve struktuře a pravidlech tehdy existujících strukturálních fondů. Tento návrh měl vést k racionalizaci jejich úkolů tak, aby byly efektivněji dosaženy cíle uvedené v člancích 130 A a 130 C. Po poradě *Evropského parlamentu* (European Parliament, EP), ER a EK dospěly tyto tři instituce 11. a 12. února 1988 k dohodě, která poprvé stanovila pětiletou finanční perspektivu platící od 1988 do 1992.²¹

Méně významná pozice myšlenky hospodářské a sociální soudržnosti z preambule Římských smluv byla tímto nejvyššími orgány ES integrována s částí sociální a agrární politiky do tzv. kohezní politiky. JEA přispěl k jmenování pěti základních vzájemně propojených pilířů kohezní politiky a k zavedení vůdčích principů jejího fungování. Základní pilíře byly:

- 1) Podpora kohezní politiky byla koncentrovaná na pět prioritních cílů zaměřených jednak na nejvíce problémové regiony a jednak tematicky na vybrané prioritní oblasti. Současně bylo koordinováno využití strukturálních fondů a dalších finančních nástrojů pro jednotlivé cíle.

²¹ Jednotný evropský akt, 1986, Lucemburk, Evropská komise

- 2) Partnerství se stalo základním principem fungování kohezní politiky. Vlastní princip je založen na interakcích mezi EK, členskými státy a aktéry národní, regionální či místní úrovně, kteří jednají jako partneři se společným cílem. Princip partnerství reflektoval princip solidarity, kdy doporučuje nejnížší možnou úroveň jednání. Prostřednictvím přípravy strategického plánování programových dokumentů docházelo k aplikaci tohoto principu.
- 3) Souladem národních koncepčních dokumentů členských států a programových dokumentů se aplikovala konzistentnost kohezní politiky s hospodářskými politikami členských států.
- 4) Za předpoklad pro zvýšení efektivity kohezní politiky byla považována zlepšená administrace strukturálních fondů. Účelně byly formulovány opatření, mezi které patří adekvátní mix půjček a dotací, víceleté rozpočtové plánování, princip adicionality, systematické ex-ante²² a ex-post²³ hodnocení nebo opatření pro prevenci duplikací podpory z fondů. Sledování rozpočtové disciplíny a transparentnosti lze považovat za další opatření.
- 5) Zjednodušení, monitoring a flexibilita kohezní politiky zajištěná prostřednictvím sjednocení regulativů strukturálních fondů nebo požadavek o deklarování možnosti flexibilního reagování na změny v obsahu programových dokumentů.²⁴

Požadovaná reforma strukturálních fondů ve článku 130 D JEA proběhla prostřednictvím schváleného *Nařízení Rady (EHS) č. 2052/88 z 24. června 1988*. Pojednávalo o úkolech strukturálních fondů a jejich efektivnosti a o koordinaci jejich činností navzájem, jakož i o činnostech EIB a dalších existujících finančních nástrojů. *Nařízení Rady (EHS) č. 2052/88* učinilo významný krok ve sjednocování struktury kohezní politiky, protože na jeho základě byly vytvořeny speciální územní statistické jednotky NUTS (*Nomenclature des Unites Territoriales Statistique*).²⁵ V *Nařízení Rady (EHS) č. 4253/88 z 19. prosince 1988* byly stanoveny podmínky pro koordinaci různých druhů intervencí.

²² Předběžné hodnocení - probíhá na začátku cyklu před přijetím programu pomáhá zajistit spolu s maximální věcností i promyšlenost programu. Výsledky se zahrnují do procesu rozhodování. Jde především o analýzu silných a slabých stránek členské země, regionu nebo odvětví, jichž se program týká.

²³ Dodatečné hodnocení - rekapituluje a posuzuje celý program, především jeho dopady. Cílem je podat zprávu o účinnosti, výkonnosti intervencí a rozsahu naplnění očekávaných efektů. Snaží se vyvodit závěry, které bude možné generalizovat a aplikovat na další programy nebo regiony.

²⁴ Hájek, Novosák, 2010

²⁵ Více v podkapitole 2.5.3

Nařízení Rady (EHS) č. 2052/88 a Nařízení Rady (EHS) č. 4253/88 souvisela s tzv. Delorsovým balíčkem I,²⁶ který mimo jiné přinesl zdvojnásobení zdrojů strukturálních fondů pro období 1989-1992.²⁷

Při reformě stanovilo Společenství celkem pět cílů strukturální politiky, které byly přímo navázány na financování strukturálních opatření a v období 1989-1993 bylo vyčleněno dle EK celkem 62,5 mld. ECU.

Tabulka 2.3: Cíle kohezní politiky v programovém rámci 1989 – 1993

Cíl	Zaměření
Cíl 1	podpora rozvoje a strukturálních změn zaostávajících regionů;
Cíl 2	přeměna regionů nebo jejich částí, které jsou vážně ohroženy hospodářským úpadkem;
Cíl 3	boj s dlouhodobou nezaměstnaností a podpora integrace mladých lidí a osob vyřazených z trhu práce do pracovního procesu;
Cíl 4	podpora adaptace pracovníků na hospodářské změny a změny ve výrobě;
Cíl 5	podpora rozvoje venkovských regionů: a) urychlením strukturálních změn v zemědělství v rámci reformy společné zemědělské b) podpora modernizace a restrukturalizace rybolovu; umožnění rozvoje a strukturálních změn venkovských regionů.

Zdroj: Boháčková, Hrabánková, 2009

Tabulka 2.4: Výdaje na kohezní politiku, finanční rámec 1989 – 1993 (mil. ECU v cenách roku 1988.²⁸

	1988	1989	1990	1991	1992	Celkem
Závazky na Kohezní politiku (KP)	9 000	10 850	12 500	14 250	15 850	62 450
<i>z toho IMP</i>	<i>1 210</i>	<i>1 650</i>	<i>1 900</i>	<i>2 150</i>	<i>2 400</i>	<i>9 310</i>
ROZPOČET CELKEM	45 303	46 885	48 900	50 950	52 800	244 838
<i>Vyjádření v %</i>	<i>19,9</i>	<i>23,1</i>	<i>25,6</i>	<i>28</i>	<i>30</i>	<i>25,5</i>

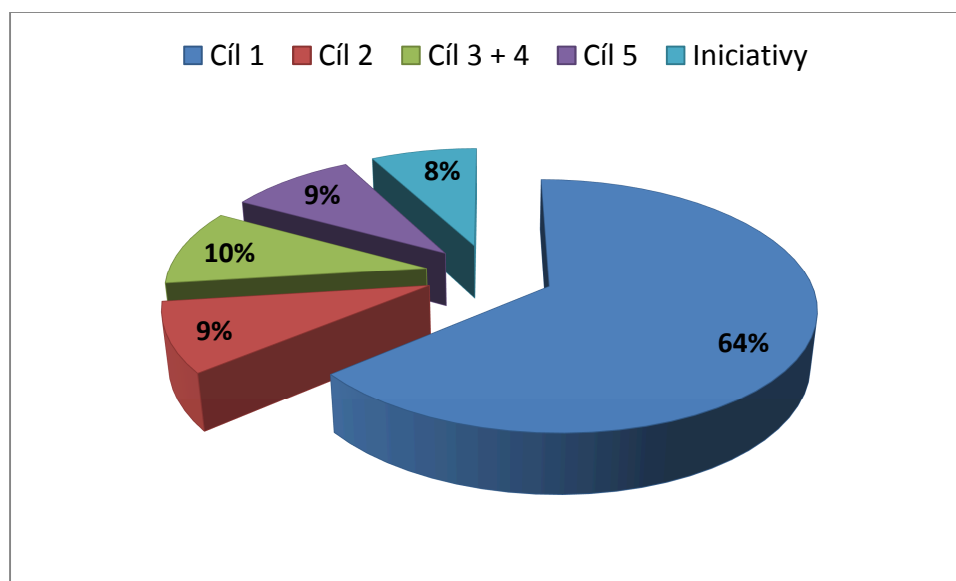
Zdroj: Evropská komise, 2008, vlastní zpracování

²⁶ Soubor reforem předložený EK v roce 1987. Návrhy se týkaly reformy finančního systému ES, omezení agrárních výdajů, zvýšení strukturálního fondu ES a zavedení nových pravidel rozpočtového hospodaření. Navrhované reformy tvořily společně s Jednotným evropským aktem důležitý předpoklad pro realizaci vnitřního trhu.

²⁷ Wokoun, Mates, Kadeřábková, 2011

²⁸ Evropská komise, European union public finance, 2008

Graf 2.1: Rozdělení výdajů strukturálních fondů na jednotlivé cíle 1989 – 1993

Zdroj: Evropská komise, DG Regio, 2008, vlastní zpracování

Reforma kohezní politiky zavedla koncept nové zvláštní formy programů EK, tzv. *Iniciativy Společenství* (Community Initiative) byly zaměřeny na řešení evropských závažných problémů společného trhu a na řešení obtíží regionů, které vznikly díky existenci společných politik. Při realizování intervencí prostředky nejčastěji směřovaly do iniciativy zaměřené na přeshraniční spolupráci příhraničních regionů (INTERREG), na rozvoj venkovských oblastí (LEADER a REGIS), na ochranu životního prostředí (ENVIREG) a na integraci výzkumu, vědy a vývoje do programů regionálního rozvoje (STRIDE).

2.6 Třetí období (1994 – 1999)

Podpis *Maastrichtské smlouvy* 7. 2. 1992 v Maastrichtu znamenal výrazný posun a posílení kohezní politiky, protože v jejím rámci je obsažen zakotvený závazek EU přispívat vhodnými nástroji k omezení socioekonomické nerovnováhy mezi členskými zeměmi a jejich regiony.

Kohezní politice byla nově věnována Hlava XIV upravena v článcích 130a-e, přičemž obsah přinesl ve srovnání s články JEA nové prvky.

- Článek 130a zdůrazňuje, že Společenství se „... především zaměří na snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů a zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů, včetně venkovských oblastí ...“. Z toho vyplývá, že venkovské oblasti byly přímo zmíněny ve vztahu k zaostávajícím regionům.

- Ve Článku 130b stálo, že Společenství: „ ... *dále podporuje dosahování těchto cílů prostřednictvím strukturálních fondů (orientační sekce Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu, Evropský sociální fond, Evropský fond pro regionální rozvoj), Evropské investiční banky a jiných dostupných finančních nástrojů ...* “ a EK se zavázala, že bude každé tři roky předkládat zprávu o dosaženém pokroku „ ... *Komise předkládá každé tři roky Evropskému parlamentu, Radě, Hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů zprávu o pokroku dosaženém při upevňování hospodářské a sociální soudržnosti ...* „.
- Článek 130d doplňuje nástroje kohezní politiky a ke třem dosavadně používaným strukturálním fondům: ESF, ERDF, EAGFF přibýly *Finanční nástroj pro orientaci rybolovu* (Financial Instrument for Fisheries Guidance, FIFG) a *Fond soudržnosti* (Cohesion Fund, FS): „ ... *Rada tímž postupem zřídí do 31. prosince 1993 Fond soudržnosti, který poskytne finanční příspěvky na projekty ve sféře životního prostředí a transevropských sítí v oblasti dopravní infrastruktury ...* „.²⁹

Na základě Smlouvy o založení Evropské unie byl dále vytvořen poradní orgán *Výbor regionů* (Committee of the Regions, VR).³⁰ Vývoj kohezní politiky v roce 1992 rovněž ovlivnil tzv. Delorsův balíček II, který znamenal výrazné posílení přidělů na kohezní politiku z nově vytvořeného finančního rámce pro období 1994-1999.

Tabulka 2.5: Výdaje na kohezní politiku, finanční rámec 1994 – 1999 (mil. ECU v cenách roku 1995).³¹

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	Celkem
Závazky na KP	23 176	26 329	27 710	29 375	31 164	32 956	170 710
<i>Strukturální fondy</i>	<i>21 323</i>	<i>24 069</i>	<i>25 206</i>	<i>26 604</i>	<i>28 340</i>	<i>30 187</i>	<i>155 729</i>
<i>FS</i>	<i>1 853</i>	<i>2 152</i>	<i>2 396</i>	<i>2 663</i>	<i>2 716</i>	<i>2 769</i>	<i>12 696</i>
ROZP. CELKEM	71 354	77 229	79 248	82 227	85 073	88 007	483 138
<i>Vyjádření v %</i>	<i>32,4</i>	<i>34,1</i>	<i>35</i>	<i>35,7</i>	<i>36,6</i>	<i>37,5</i>	<i>35,3</i>

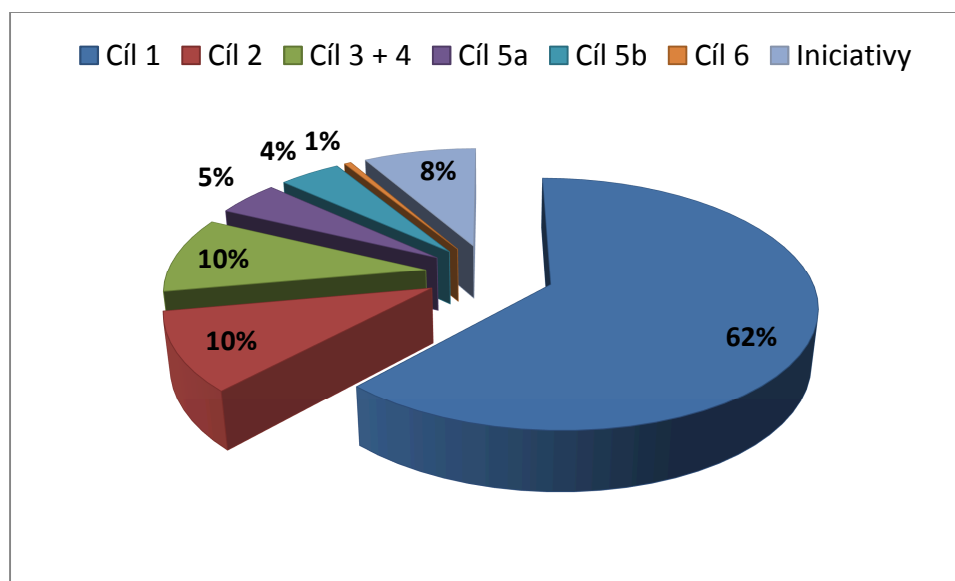
Zdroj: Evropská komise, 2008, vlastní zpracování

²⁹ Smlouva o Evropské unii, 1992, Maastricht, Evropská komise

³⁰ Smlouva ukládá Komisi, Parlamentu a Radě povinnost konzultovat s Výborem regionů když jsou předloženy nové návrhy v oblastech mající dopad na regionální nebo místní úroveň. Výbor regionů má 344 členů z 27 zemí EU a jeho práce je organizovaná v šesti různých komisích. Ty posuzují návrhy, projednávají je a diskutují o nich a na základě toho vypracovávají oficiální stanoviska ke klíčovým otázkám.

³¹ Evropská komise, European union public finance, 2008

Graf 2.2: Rozdělení výdajů strukturálních fondů na jednotlivé cíle 1994 – 1999

Zdroj: Evropská komise, DG Regio, 2008, vlastní zpracování

Ve *Smlouvě o založení Evropské unie* je uvedeno, že finanční prostředky z FS budou poskytovány členským státům EU, které nesplňují tzv. maastrichtské kritéria. Hlavní podporované aktivity byly v oblastech dopravní infrastruktury a životního prostředí. FS poskytoval finanční prostředky zemím, jejichž hrubý národní produkt na obyvatele byl nižší než 90% průměru EU. Po jeho vzniku využívalo prostředky zejména Irsko, Španělsko, Portugalsko a Řecko.

V roce 1994 EK schválila dokumenty *Evropa 2000+*³² a *Principy rozvojové politiky evropského prostoru* ve vazbě na perspektivní rozšíření EU po roce 2000. Dokumenty nemají právní závaznost, ale pokládají se za základní koncepci pro dosažení cílů hospodářské a sociální soudržnosti. V průběhu prvního šestiletého programovacího se výrazně zvýšil význam regionálních aktérů při utváření podoby kohezní politiky a dokumenty předznamenávaly nejen nové trendy v rozvoji evropského prostoru, včetně nových přístupů k jeho usměrňování, ale také obsahovaly:

- posílení významu nehmotných investic;
- orientaci na lidské zdroje, např. rekvalifikační programy;
- rozvíjení poradenství pro obce, města, regiony, a podnikatelské subjekty;
- zintenzivnění podpory zřizování hospodářských a technologických parků jeho nositelů regionálního rozvoje.

³² Evropská komise, *Europe 2000+ Cooperation for European territorial development*, 1994

Po vstupu Švédska a Finska do EU v roce 1995 přibyl k cílům uvedeným v kapitole 2.2 další cíl, zaměřený na specifické severské podmínky s nízkou hustotou osídlení (pod 8 obyvatel na km²):³³

Cíl 6	podpora rozvoje a strukturálních změn regionů s extrémně nízkým zalidněním.
-------	---

Amsterodamská smlouva s platností k 1. 5. 1999 obsahuje některá ustanovení vztahující se k problematice kohezní politiky, ale nepřinesla žádné zásadní změny. Hospodářská a sociální soudržnost byla nově řešená v rámci Hlavy XVII. ve člancích 158 – 162 a nahradila Hlavu XIV. *Smlouvy o založení Evropské unie* ve Článcích 130a až 130e:

- Z hlediska důležitosti pro kohezní politiku je významný článek č. 158, ve kterém je zmíněno, že „ ... *Společenství se především zaměří na snižování rozdílů mezi úrovní rozvoje různých regionů a na snížení zaostalosti nejvíce znevýhodněných regionů nebo ostrovů, včetně venkovských oblastí ...* „.
- Dále je zde zdůrazněna vazba strukturálních fondů na cíle Společenství ve článku č. 159: „ ... *Společenství dále podporuje dosahování těchto cílů prostřednictvím strukturálních fondů (orientační sekce Evropského zemědělského orientačního a záručního fondu, Evropský sociální fond, Evropský fond pro regionální rozvoj), Evropské investiční banky a jiných dostupných finančních nástrojů ...* „.³⁴

2.7 Čtvrté období (2000 – 2006)

Důraz kohezní politiky byl kladen na otázku zaměstnanosti a reflektování plánovaného rozšíření EU východním směrem. Očekávání vstupu zemí s prokazatelně nižší ekonomickou úrovní představovalo v kontextu vytváření nového unijního finančního rámce pro období 2000 – 2006 zásadní otázku.

Dokumentem reagujícím na tyto výzvy se stala tzv. *Agenda 2000* z roku 1997 předložená EK jako sdělení o své představě dalšího směřování EU po roce 2000. V oblasti kohezní politiky byl důraz kladen hlavně na:³⁵

- větší koncentraci, efektivitu, jednoduchost strukturálních operací a současně bylo potřeba vymezit prostředky určené jednak k financování kohezní politiky v nově

³³ Tomšík, 2009

³⁴ Amsterodamská smlouva, Amsterdam, 1997, Evropská komise

³⁵ Boháčková, Hrabánková, 2009

přistoupivších zemích a jednak na financování jejich předvstupních pomoci. V rámci *Nařízení Rady (EHS) č. 1267/1999 o zřízení nástroje předvstupních strukturálních politik* a *Nařízení Rady (EHS) č. 1268/199 o podpoře Společenství pro předvstupní opatření v oblasti zemědělství a rozvoje venkova v kandidátských zemích střední a východní Evropy v předvstupním období* byl tento požadavek v podstatě splněn, protože vznikly předvstupní pomocné nástroje ISPA, SAPARD a PHARE.

- zjednodušení architektury kohezní politiky snížením počtu cílů na tři (viz Tabulka 2.6) a snížení pokrytí regionálně orientovaných cílů na 40 % populace EU.

Tabulka 2.6: Cíle kohezní politiky v programovém rámci 2000 – 2006

Cíl	Zaměření
Cíl 1	podpora rozvoje a strukturální přizpůsobování zaostávajících regionů, které ve svém rozvoji zaostávají za ostatními;
Cíl 2	Podpora hospodářské a sociální koheze oblastí, které se potýkají se strukturálními problémy;
Cíl 3	Podpora adaptace a modernizace politik a systémů vzdělávání, odborné přípravy a zaměstnanosti

Zdroj: Wokoun, 2006

- redukci počtu iniciativ Společenství z třinácti na čtyři.

Tabulka 2.7: Iniciativy Společenství v programovém rámci 2000 - 2006

Název	Zaměření iniciativy
INTERREG III	Přeshraniční, nadnárodní a mezinárodní kooperace podporující vyvážený rozvoj a prostorové plánování (energetické sítě)
URBAN II	Regenerace upadajících urbánních oblastí s důrazem na udržitelný rozvoj a integrovaný přístup
LEADER +	Rozvoj venkova
EQUAL	Boj s diskriminací a nerovnostmi na trhu práce

Zdroj: Evropská komise, 2008, vlastní zpracování

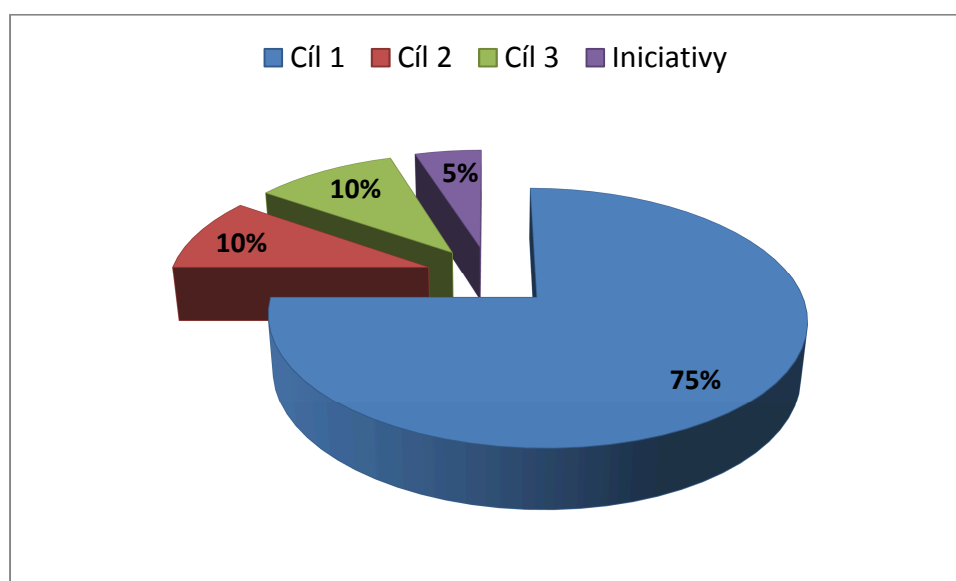
Ve vztahu k finančnímu rámci vztahující se k období 2000 – 2006 zastávala kohezní politika nezastupitelné místo, protože bylo vyčleněno 234 mld. EUR a tato suma znamená v tomto období 31% celkových výdajů EU.

Tabulka 2.8: Výdaje na kohezní politiku, finanční rámec 2000 – 2006 (mil. EUR v cenách roku 1999).

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Závazky na KP	35 165	34 575	33 985	33 305	32 715	32 715	32 290
<i>Strukturální fondy</i>	<i>29 430</i>	<i>28 840</i>	<i>28 250</i>	<i>27 670</i>	<i>27 080</i>	<i>27 080</i>	<i>26 660</i>
<i>FS</i>	<i>2 615</i>	<i>2 615</i>	<i>2 615</i>	<i>2 515</i>	<i>2 515</i>	<i>2 515</i>	<i>2 510</i>
<i>ISPA, SAPARD, PHARE</i>	<i>3 120</i>	<i>3 120</i>	<i>3 120</i>	<i>3 120</i>	<i>3 120</i>	<i>3 120</i>	<i>3 120</i>
ROZPOČET CELKEM	89 600	91 110	98 360	101 590	100 800	101 600	103 840
<i>Vyjádření v %</i>	<i>39,2</i>	<i>37,9</i>	<i>34,5</i>	<i>32,8</i>	<i>32,5</i>	<i>32,2</i>	<i>31</i>

Zdroj: Evropská komise, 2008, vlastní zpracování

Graf 2.3: Rozdělení výdajů strukturálních fondů na jednotlivé cíle 2000 – 2006

Zdroj: Evropská komise, DG Region, 2008, vlastní zpracování

V pořadí třetí programový rámec podoby kohezní politiky lze charakterizovat takto:

- stabilizoval se objem finančního rámce;
- základní architektura principů kohezní politiky byla zachována s lepší formulací změn pro zvýšení efektivity;

- proběhlo vyjasnění role aktérů na národní a místní úrovni ve směru implementace a monitoringu.

2.9 Páté období (2007 – 2013)

Kohezní politika EU, která je od vstoupení JEA v platnost součástí obsahu primárního práva, byla přijata s cílem snižovat rozdíly mezi úrovní rozvoje jednotlivých regionů, a posílit tak ekonomickou a sociální soudržnost. Se začleněním deseti nových států v roce 2004 a následně Bulharska s Rumunskem v roce 2007 (viz podkapitola 2.1.1) bylo nutné toto harmonizační úsilí umocnit, takže hlavní příjemci fondů byli vyzváni, aby přispěli k ekonomickému rozvoji svých nových partnerů. Hlavním přínosem nových právních předpisů jsou obecné zásady Společenství a národní strategický referenční rámec, které dávají kohezní politice strategickou dimenzi. Finanční pomoc je méně rozptýlená a soustředí se na kategorie vyplývající z tzv. *Lisabonské strategie*, kde je zdůrazněna provázanost na cíle EU v oblasti konkurenceschopnosti.³⁶

Výdaje na kohezní politiku oproti předcházejícímu období posílily jak v absolutní výši, tak v relativním vyjádření vzhledem k celkovým prostředkům a staly se za CAP v rámci finančního rámce na období 2007 – 2013 druhou nejvýznamnější položkou rozpočtu EU. Na současné sedmileté období bylo vyčleněno přibližně 38 % celkového rozpočtu, tj. 348,415 miliard eur (v běžných cenách).

Tabulka 2.9: Výdaje na kohezní politiku, finanční rámec 2007 – 2013 (mil. EUR v cenách roku 2010).

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Závazky na KP	45 061	47 267	48 427	49 388	50 987	52 761	54 524
ROZPOČET CELKEM	122 190	129 681	120 445	134 289	134 280	141 360	143 331
<i>Vyjádření v %</i>	<i>36,9</i>	<i>36,5</i>	<i>40,2</i>	<i>36,8</i>	<i>38</i>	<i>37,3</i>	<i>38</i>

Zdroj: Evropská komise, 2011, vlastní zpracování

³⁶ Hájek, Novosák, 2010

2.9.1 Cíle kohezní politiky

Cíle regionální politiky EU jsou v současném programovacím rámci 2007-2013 zaměřeny především na zvyšování konkurenceschopnosti a budování hospodářství založeném na znalostech a inovacích.³⁷

Cíl 1 Konvergence – zaměřený na podporu růstu a zaměstnanosti v nejméně rozvinutých regionech. Rozšíření EU přineslo růst rozdílů v rámci jejího území, jejichž snížení vyžaduje dlouhodobé úsilí. Oblasti vhodné pro cíl *Konvergence* jsou regiony na úrovni NUTS 2, jejichž HDP³⁸/obyv. je nižší než 75 % průměru EU a regiony, které by byly způsobilé, pokud by příslušný práh zůstal na hodnotě 75 % průměru HDP EU15, a ne EU25 (tzv. „phasing-out“ regiony).

Prostřednictvím FS jsou podporovány členské státy s HND³⁹ nižším než 90 % průměru Společenství a do konce roku 2013 regiony, které by byly způsobilé, pokud by práh zůstal na hodnotě 90% průměru HND EU15, a ne EU25.

Cíl 2 Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost - zaměřen na posílení konkurenceschopnosti a atraktivnosti regionů a zvýšení zaměstnanosti v regionech předpokládáním hospodářských a sociálních změn. Zaměřuje se především na zvýšení nejen množství, ale i kvality investic do lidského kapitálu, inovací, ochrany a zlepšování životního prostředí. Pomoc se vztahuje především na regiony na úrovni NUTS 1 nebo NUTS 2, které nejsou zařazeny do cíle *Konvergence* a regiony úrovně NUTS 2, které pokrývá cíl *Konvergence*, ale jejichž HDP přesahuje 75 % průměru HDP EU15 (tzv. „phasing-in“ regiony).

Cíl 3 Evropská územní spolupráce – směřuje k posílení přeshraniční, nadnárodní a meziregionální spolupráce. Vychází z iniciativy INTERREG III a doplňuje cíle *Konvergence* i *Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost*. Spolupráce je zaměřena na společná řešení pro orgány jednotlivých členských zemí v oblasti městského, venkovského a pobřežního rozvoje, rozvoje ekonomických vztahů a vytváření malých a středních podniků.⁴⁰

³⁷ Wokoun, Mates, Kadeřábková, 2011

³⁸ Hrubý domácí produkt

³⁹ Hrubý národní důchod

⁴⁰ Evropská komise, 2007

2.9.2 Finanční nástroje kohezní politiky

Pro současný programovací rámec 2007 – 2013 byly do skupiny strukturálních fondů zařazeny ERDF a ESF. FS nepatří do skupiny strukturálních fondů, ale rovněž podporuje kohezní politiku. Podpora venkova financována prostřednictvím EAGGF byla zahrnuta do CAP a podpora rybářství se transformovala do samostatné rybářské politiky.

- 1) *Evropský fond regionálního rozvoje* – nástroj s největším objemem finančních zdrojů a prostřednictvím ERDF jsou financovány všechny tři cíle kohezní politiky.

Základním posláním a hlavní oblasti pomoci jsou:

- produktivní investice k vytvoření nebo zachování permanentních pracovních míst;
- investice do infrastruktury související zejména s výzkumem a inovacemi, telekomunikacemi, životním prostředím, energetikou a dopravou;
- podpora finančních nástrojů (fondy rizikového kapitálu, fondy místního rozvoje apod.) určené na podporu regionálního a místního rozvoje a spolupráce měst a regionů;
- technická pomoc.

- 2) *Evropský sociální fond* – mezi strukturálními fondy se řadí na druhé místo co do objemu finančních prostředků. Podporuje cíle Konvergence a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. ESF je orientován na činnosti:

- podpora a doplňování aktivit členských států EU v oblasti sociální politiky;
- podpora rovných příležitostí na trhu práce;
- podpora a rozvoj vzdělávacích, postgraduálních, rekvalifikačních a poradenských programů;
- podpora a rozvoj kvalifikované pracovní síly;
- podpora rovných příležitostí pro ženy a muže na trhu práce;
- rozvoj struktur a mechanismů sociální politiky;
- podpora informovanosti a publicity;
- spolufinancování inovačních opatření.

- 3) *Fond soudržnosti* – dotýká se států s nejméně rozvinutou ekonomikou a splňujících kritérium – HNP/obyv. nižší než 90 % průměru EU. Státy splňující toto kritérium jsou Bulharsko, ČR, Estonsko, Kypr, Litva, Lotyšsko, Maďarsko, Malta, Polsko,

Portugalsko, Rumunsko, Řecko, Slovensko, Slovinsko a FS podporuje financování dvou druhů projektu v oblastech:

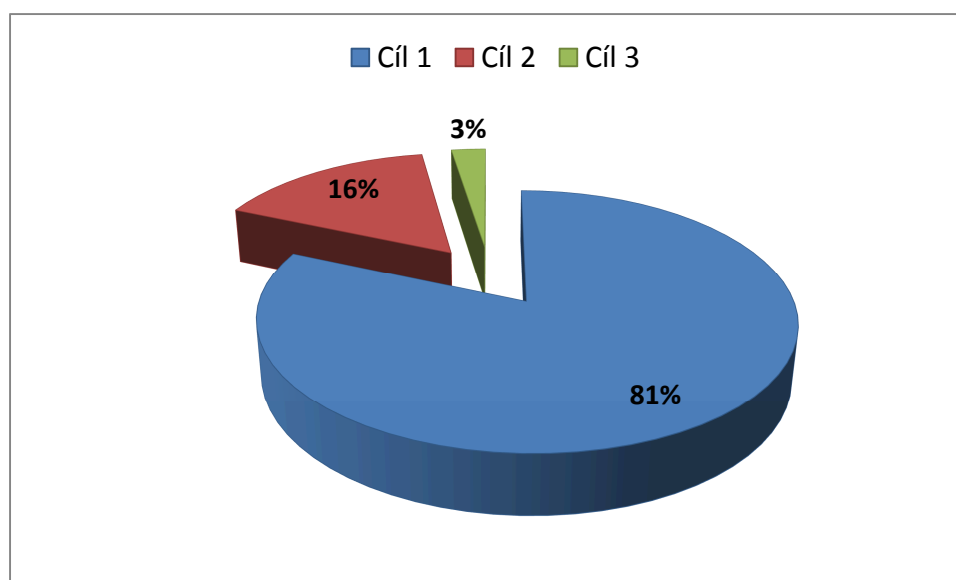
- transevropských dopravních sítí, zejména prioritní projekty evropského zájmu určené EU;
- životního prostředí. V oblasti energetiky a dopravy, jestliže představují zjevný přínos pro životní prostředí: energetická účinnost, využívání energie z obnovitelných zdrojů, rozvoj železniční dopravy, podpora intermodální dopravy, veřejné dopravy atd.⁴¹

Tabulka 2.10: Struktura nástrojů a cílů kohezní politiky 2007 – 2013

Cíl	Finanční nástroj
Konvergence a konkurenceschopnost	ERDF ESF Fond soudržnosti
Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost	ERDF ESF
Evropská územní spolupráce	ERDF
<i>3 cíle</i>	<i>3 nástroje</i>

Zdroj: Evropská komise, 2012, vlastní zpracování

Graf 2.4: Rozdělení výdajů strukturálních fondů na jednotlivé cíle 2007 – 2013

Zdroj: Evropská komise, DG Region, vlastní zpracování

⁴¹ Wokoun, Mates, Kadeřábková, 2011

3 APLIKACE KOHEZNÍ POLITIKY V ČR

V první polovině 90. let minulého století se česká vláda věnovala prioritně transformačním problémům. Po pádu komunistického režimu v roce 1989 byla v ČR upřednostňována odvětvová hospodářská politika, která se koncentrovala na podporu malého a středního podnikání v hospodářsky problémových regionech na úrovni okresů a výstavbě infrastruktury. Tehdejší politická garnitura nepřikládala kohezní politice velkou váhu jednak z důvodu preferování neoliberálních přístupů k makroekonomickým problémům a jednak se nechtěla vzdát moci ve prospěch regionálních aktérů.

Postupný nárůst regionálních disparit od druhé poloviny 90. let v hospodářském a sociálním rozvoji vedly k zásadní revizi systému hospodářské koheze s vazbou na začínající proces příprav ČR na čerpání finančních prostředků kohezní politiky EU. Současně s podáním formální žádosti o vstup do EU 17. 1. 1996⁴² českou vládou, bylo zřízeno *Ministerstvo pro místní rozvoj* (MMR) jako instituce koordinující čerpání ze strukturálních fondů a založeno *Centrum pro regionální rozvoj*. Tvorba kohezní politiky na území ČR vycházela z konstruktivní kritiky EK, která poukazovala na chybějící volené orgány regionální samosprávy, chybějící právní základ a na nedostatečné finanční zdroje.

3.1 Kohezní politika v České republice před vstupem do Evropské unie

Prvním krokem ve směru přípravy na implementaci kohezní politiky EU na území ČR se stalo čerpání finančních prostředků z předvstupních fondů EU (viz podkapitola 3.1.1). V souvislosti se zahájením vyjednávacího procesu o přistoupení ČR do EU rovněž došlo k výraznému navýšení počtu regionálních rozvojových agentur, které asistovaly při budování rozvojové infrastruktury a podporovaly realizaci podnikatelských záměrů. Plánovaným členstvím v EU byla také ovlivněna reforma vyšších územně samosprávných celků, kdy na základě vydání zákona č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků a o změně ústavního zákona České národní rady č. 1/1993 Sb.⁴³ bylo zřízeno k 1. 1. 2000 čtrnáct krajů. V rámci území ČR byl na základě požadavků EK vytvořen pětiúrovňový systém regionů NUTS a regionů soudržnosti, tím se vyřešil problém spojený s nedostačující regionální samosprávou (viz podkapitola 3.1.2).

⁴² Černocho, 2003

⁴³ Hájek, Novosák, 2010

Dalším krokem v procesu přípravy ČR na využití finančních prostředků kohezní politiky se stalo přijetí potřebného legislativního a koncepčního rámce české regionální politiky (RP). Na základě kritiky EK bylo v roce 1997 připraveno nové pojetí RP, které bylo uvedeno v usnesení vlády *Zásady regionální politiky*.⁴⁴ Zásady obsahovaly čtyři kapitoly, ve kterých byla definována pravidla RP v souladu s pravidly kohezní politiky EU jako koncepční a výkonná činnost státu a regionálních orgánů, jejímž cílem je přispívat k harmonickému a vyváženému rozvoji regionů, snižovat rozdíly mezi úrovněmi rozvoje jednotlivých regionů, zejména pokud jde o aktivaci jejich nedostatečně využívaného hospodářského a sociálního potenciálu.⁴⁵

Zásady se staly základním kamenem pro přijetí *Zákona č. 248/2000 Sb., o podpoře regionálního rozvoje*, který obsahuje hlavní body uvedené níže a je základním dokumentem v procesu zajištění kompatibility s kohezní politikou EU:

- Vymezení hlavních pojmů RP ČR.
- Vymezení tematických oblastí podpory RP ČR.
- Vymezení typů regionů se soustředěnou podporou státu.
- Vymezení základních programových dokumentů RP zpracované na národní respektive krajské úrovni a vymezení pravidel finanční podpory realizace státního a krajského programu rozvoje.
- Vymezení institucionálního prostředí, tj. působnosti správních úřadů, krajů a obcí při podpoře regionálního rozvoje.
- Vymezení pravidel pro koordinaci a realizaci kohezní politiky.⁴⁶

V souladu s požadavky EK a potřebami kohezní politiky byla dokončována legislativní úprava a byly zahájeny práce na základních programových dokumentech:

- *Strategie regionálního rozvoje ČR*, kterou vláda schválila 12. 7. 2000 svým usnesením č. 682.
- *Programy rozvoje územních obvodů krajů* byly zpracovány v roce 2001.
- *Národní rozvojový plán (NRP)* vytvářený pro potřeby kohezní politiky byl přijat v roce 2001 s návrhem vytvoření jednoho *Společného regionálního operačního*

⁴⁴ Usnesení vlády č. 235

⁴⁵ Skokan, 2003

⁴⁶ Zákon č. 248/2000

programu (SROP) řízeného ze strany MMR a čtyř *Sektorových operačních programů* (SOP) řízených příslušnými ministerstvy.

- *Rámec podpory společenství (RPS)* byl 18. 12. 2003 schválen EK a stal se tak základním strategickým dokumentem kohezní politiky v ČR pro období 2004 – 2006 (více kapitola 3.2).⁴⁷

3.1.1 Předvstupní pomoc České republiky

ČR v přípravném období vykonala mnoho pro zapojení do kohezní politiky EU a při vytváření podmínek musela provést celou řadu opatření. Finanční prostředky v rámci nástrojů předvstupních programů PHARE, ISPA a SAPARD představovaly významnou podporu při přípravě na členství v EU.

- *PHARE (Poland and Hungary: Assistance for Restructuring their Economies)* – nejvýznamnější nástroj předvstupní pomoci založený již v roce 1989 s cílem podporovat socioekonomický rozvoj ČR. Postupně byl přizpůsoben prioritám české vlády: *acquis communautaire*,⁴⁸ integrace ČR s infrastrukturou (dopravní i technickou) ostatních evropských států a posílení českého hospodářství při jeho integraci do vnitřního trhu EU. V období 1993 – 2003 bylo alokováno z tohoto programu na úkoly vycházející z hlavního cíle celkem 839,8 mil. EUR.
- *ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-Accession)* – program byl zahájen v roce 2000 a jeho činnost byla ukončena v souvislosti vstupu ČR do EU. Všechny běžící projekty byly převedeny do FS k 1. 5. 2004. Nástroj ISPA byl zaměřen na investice nad 5 mil. EUR v oblasti infrastruktury životního prostředí a dopravních sítí Trans-evropských koridorů (TEN-T). Finanční alokace tohoto programu během let 2000 – 2003 byla 293 mil. EUR.
- *SAPARD (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development)* – rovněž program, který byl zahájen v roce 2000 a napomáhal při řešení konkrétních úkolů při zavádění *acquis communautaire* vztahujícího se k CAP a udržitelného rozvoje venkovských oblastí před vstupem do EU. Celková alokace programu v období 2000 – 2003 byla 93 mil. EUR.⁴⁹

⁴⁷ Strukturální fondy, Zpráva o schválení Rámce podpory Společenství

⁴⁸ označení vymezující veškerou legislativu EU, která musí být kandidátskými zeměmi zařazena do národního práva

⁴⁹ Ministerstvo financí České republiky

3.1.2 Klasifikace územních statistických jednotek

V roce 1988 vešlo v platnost *Nařízení Rady (EHS) č. 2052/88*, které učinilo významný krok ve sjednocování struktury kohezní politiky EU, protože na jeho základě byly vytvořeny speciální územní statistické jednotky NUTS.

Systém NUTS slouží jako územní referenční rámec pro sběr dat, rozvoj a harmonizaci regionální statistiky na úrovni Společenství. Ustanovením struktury NUTS ve všech členských státech podle jednotné metodiky Eurostatu byla zajištěna srovnatelnost regionů. Současně bylo dosaženo i shody o tom, že úrovně NUTS budou určující pro rozdělení finanční podpory z rozpočtu EU (NUTS 1 - 3) a z rozpočtů národních (NUTS 4 – 5).⁵⁰

Tabulka 3.1: Přehled NUTS s ohledem na Českou republiku

	NUTS 1		NUTS 2		NUTS 3		LAU 1		LAU 2	
EU-27		97		270		1 294		8 320		121 601
ČR	Území	1	Oblasti	8	Kraje	14	Okresy	77	Obce	6 249

Zdroj: Eurostat, 2011, vlastní zpracování

3.2 Kohezní politika v České republice v programovém období 2004 – 2006

V roce 2004 vstoupila ČR do EU, čímž se jí otevřela možnost čerpat finanční prostředky z tradičních strukturálních fondů kohezní politiky. Celková finanční alokace kohezní politiky v ČR činila 2,6 mld. EUR. V ČR byl uplatněn třífázový plánovací postup. Nejprve byl zpracován NRP, což je dokument sestavený pro období 2004 – 2006 a představuje výchozí dokument pro získání podpory ze strukturálních fondů a FS v sedmi českých regionech soudržnosti Cíle 1 (viz tabulka 2.6). Na základě NRP formulovala EK ve spolupráci s vládou RPS. Na základě schváleného RPS předložila ČR jednotlivé operační programy (OP). Pro region soudržnosti Praha byly vyjednány dva Jednotné programové dokumenty (JPD).

NRP zaujímá mezi programovými dokumenty výjimečné místo a vychází především z nařízení Rady EU č. 1260/1999. Obecně platí, že členské státy EU připravují rozvojový plán pro regiony NUTS II (viz Příloha 4), které splňují kritéria zařazení pod Cíl 1. Výsledná podoba NRP znamenala důležité definování základní architektury kohezní politiky ČR, která byla zahrnuta do RPS pro zkrácené období 2004 – 2006 a obsahovala 4 hlavní části:

⁵⁰ König a kol., 2006

- charakteristiku území v kontextu srovnání hodnot pro ČR a její regiony k hodnotám referenčních území EU,
- definici cílů a strategií vycházející z formulace silných a slabých stránek rozvoje ČR,
- formulaci zásad programového a projektového řízení pro nastavení pravidel implementace kohezní politiky v ČR,
- představení finančního rámce kohezní politiky v ČR, otázek finanční kontroly a finančního řízení.

Globální cíl RPS ČR pro období 2004 – 2006 byl definován jako: „... *udržitelný rozvoj založený na konkurenceschopnosti. Záměrem České republiky je dosažení stabilního růstu, jenž bude umožňovat postupné vyrovnávání ekonomické úrovně s průměrem zemí Evropské unie ...* „⁵¹ Globální cíl měl být naplněn zejména pomocí specifických cílů a horizontálních témat (viz. Příloha 5). Specifické cíle byly zaměřené svou podstatou růstově jednak na vytváření podmínek pro podnikatelské prostředí, jednak na zvyšování flexibility trhu práce a jednak na zlepšování kvality infrastruktury. Současně byla definována čtyři horizontální témata zaměřená na udržitelný rozvoj, rovné příležitosti, vyvážený regionální rozvoj a informační společnost.⁵²

V návaznosti na specifické cíle definoval RPS, jehož řídicím orgánem je MMR, sedm prioritních os dále členěných na priority a každá priorita je rozvedena v rámci konkrétního OP (více tabulka 3.1).

Tabulka 3.2: Vztah prioritních os, priorit a OP v programovém období 2004 – 2006

Prioritní osa	Priority a OP
Posílení konkurenceschopnosti průmyslu a podnikatelských služeb	Podnikatelské prostředí (OPPP) Rozvoj konkurenceschopnosti podniků (OPPP) Regionální podpora podnikání (SROP)
Rozvoj dopravní infrastruktury	Modernizace a rozvoj sítě TEN-T (FS) Modernizace a rozvoj dopravní sítě národního významu (OP Infrastruktura) Snížení negativních dopadů dopravy na životní prostředí (OP Infrastruktura) Regionální rozvoj infrastruktury (SROP)
Rozvoj lidských zdrojů	Aktivní politika zaměstnanosti (ORPLZ)

⁵¹ MMR, Národní rozvojový plán 2004 - 2006

⁵² Hájek, Novosák, 2010

	Sociální integrace a rovnost příležitostí (OPRLZ) Rozvoj celoživotního vzdělání (OPRLZ) Adaptibilita a podnikání (OPRLZ) Rozvoj lidských zdrojů v regionech (SROP)
Ochrana a zkvalitňování životního prostředí	Rozsáhlá ochrana životního prostředí s projekty nad 10 mi. EUR (FS) Zlepšování environmentální infrastruktury (OP Infrastruktura)
Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství	Podpora zemědělství, zpracování zemědělských produktů a lesnictví (OPRVMZ) Rozvoj venkova a rybolovu (OPRVMZ)
Rozvoj cestovního ruchu	Rozvoj cestovního ruchu (SROP)
Technická pomoc	Všechny OP

Zdroj: MMR, 2003

Vývoj do roku 2006 přinesl zásadní pozitivní posun v implementaci kohezní politiky na území ČR vzhledem k přijetí legislativního rámce, vzhledem k vytvoření krajské úrovně samosprávy a rostoucímu respektu krajů, vzhledem k zavedení principu programování do každodenní praxe nebo vzhledem k získání prvních zkušeností s projekty kohezní politiky.

3.2.1 Operační programy v programovém období 2007 - 2013 a jejich zaměření

- *Společný regionální operační program (SROP)* – souhrnný dokument zahrnující rozvojové priority sedmi regionů soudržnosti, tzn. celé území ČR s výjimkou hlavního města Prahy. Globální cíl byl definován takto: „*Dosáhnout trvalého a vyváženého rozvoje regionů ČR i růstu kvality života všech skupin obyvatel regionů na základě povzbuzování nových ekonomických aktivit s důrazem na tvorbu nových pracovních míst v regionálním i místním měřítku, na zlepšení kvality infrastruktury, na rozvoj lidských zdrojů a na prohlubování integrace.*“ Z tohoto globálního cíle vycházely čtyři specifické cíle, které byly rozpracovány do pěti priorit a 17 opatření. SROP podporoval především aktivity, jejichž realizace z hlediska platné legislativy spadala do působnosti obcí a krajů. Tím se program odlišoval od ostatních programů. Řídícím orgánem bylo MMR.
- *OP Průmysl a podnikání (OPPP)* – globálním cílem bylo: „*Zvýšit konkurenceschopnost průmyslu a podnikatelských služeb na základě zvýšení hospodářské výkonnosti při současném zvýšení zaměstnanosti a sociální soudržnosti. Zajistit optimální vývoj českého průmyslu a dosáhnout úrovně produkce srovnatelné s evropskými zeměmi při zachování kvality životního prostředí.*“ Cíl byl rozdělen do devíti specifických cílů, z nichž vycházely dvě priority. Pro OPPP bylo řídícím orgánem Ministerstvo průmyslu a obchodu (MPO).

- *OP Infrastruktura* – globální cíl programu byl: „*Ochrana a zlepšování stavu životního prostředí a rozvoj a zkvalitňování dopravní infrastruktury při respektování principů udržitelného rozvoje s důrazem na naplňování standardů EU.*“ Pro tento OP bylo řídicím orgánem Ministerstvo životního prostředí (MŽP).
- *OP Rozvoj lidských zdrojů (OPRLZ)* – z globálního cíle ve znění: „*Dosažení vysoké a stabilní úrovně zaměstnanosti založené na kvalifikované a flexibilní pracovní síle, integraci sociálně vyloučených skupin obyvatelstva a konkurenceschopnosti podniků při respektování principů udržitelného rozvoje.*“ vycházely čtyři specifické cíle a čtyři priority, v nichž byla celkem deset různých opatření. Řídicím orgánem bylo Ministerstvo práce a sociálních věcí (MPSV).
- *OP Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství (OPRVMZ)* – globálním cílem tohoto programu bylo: „*Zvýšení podílu sektoru na tvorbě HDP a zaměstnanosti v ČR, zachování životního prostředí, zajištění trvale udržitelného polyfunkčního rozvoje venkova na trvale udržitelném zemědělství, lesním a vodním hospodářství v integraci s kvalitním zpracováním zemědělských produktů.*“ Řídicím orgánem bylo Ministerstvo zemědělství (MZE).
- *Jednotný programový dokument pro Cíl 2.* – hlavním cílem bylo odstranění nejzávažnějších slabých stránek a rozvojových bariér regionu na vybraném území podpory, především zkvalitněním městského prostředí a rozvinutím potenciálu města tak, aby Praha byla schopna plnit očekávané role dynamického hlavního města členské země EU.
- *Jednotný programový dokument pro Cíl 3.* – hlavním cílem programu byl efektní trh práce založený na kvalifikované pracovní síle, konkurenceschopnosti zaměstnavatelů, využití výzkumně-vývojového potenciálu regionu, sociální integraci ohrožených skupin a rovnosti příležitostí při respektování zásad udržitelného rozvoje.⁵³

⁵³ Stejskal, Kovárník, 2009

Tabulka 3.3: Rozdělení operačních programů podle RPS 2004 – 2006

Sektorové OP	OPPP OP Infrastruktura OPRLZ OPRVMZ
Regionální OP	SROP

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

3.3 Kohezní politika v České republice v programovém období 2007 – 2013

V programovém období 2007 – 2013 získala ČR možnost financovat projekty z prostředků strukturálních fondů kohezní politiky a získala tím nové možnosti s ohledem na objem alokovaných finančních prostředků. Celková finanční alokace prostředků kohezní politiky v současném období je 26,7 mld. EUR.

Strukturu programovacích dokumentů pro současné programovací období 2007 - 2013 sestavila vláda ČR v březnu 2005, kdy schválila dokument *Postup přípravy České republiky na čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a z Fondu soudržnosti v letech 2007 - 2013*. Změna systému programování v současném období se oproti minulému programovacímu období projevuje zejména ve snaze o strategický postup k prioritám a zjednodušení celého systému. V programovacím období 2007 - 2013 nastala díky reformám ze strany EK řada změn v programových dokumentech.

Na podzim roku 2006 schválila ER nový strategický dokument *Strategické obecné zásady Společenství pro soudržnost* (SOZS), který určuje strategii EU v oblasti kohezní politiky pro programovací období 2007-2013 a zároveň je legislativním dokumentem na úrovni EU.⁵⁴ Nejdříve byl navržen EK, poté přijat Radou EU a schválen EP. Dokument vymezuje orientační rámec pro intervenci ERDF, ESF a FS v členských státech. Zdroje kohezní politiky by podle tohoto dokumentu měly směřovat do následujících tří prioritních oblastí:

- zvýšení přitažlivosti členských států, regionů a měst,
- povzbuzování inovací, soukromého podnikání a růstu ekonomických znalostí,
- vytvoření většího počtu pracovních míst a vytvoření lepších pracovních míst pomocí přitáhnutí většího počtu lidí do zaměstnání.

⁵⁴ EK, 2006

Na národní úrovni představuje základní strategický dokument pro toto programovací období NRP, který zároveň musí být v souladu se SOZS. Vypracování tohoto dokumentu však není v současném programovacím období povinné. Tento dokument popisuje strategii členského státu EU pro získání podpory ze strukturálních fondů EU a FS. Dále pak navrhuje strukturu a zaměření jednotlivých programů pomoci a způsobu jejich realizace na národní úrovni. Jedná se o zevrubné zdůvodnění potřeby podpor a definici cílů, jichž má být dosaženo. Obsahuje globální cíl, specifické cíle a návrh operačních programů, které je naplní. NRP ČR 2007-2013 byl zpracováván pod vedením Řídícího a koordinačního výboru (MMR). Globálním cílem NRP 2007-2013 je „... *přeměna socioekonomického prostředí České republiky v souladu s principy udržitelného rozvoje tak, aby Česká republika byla přitažlivým místem pro realizaci investic, práci a život obyvatel. Prostřednictvím trvalého posilování konkurenceschopnosti bude dosahováno udržitelného růstu, jehož tempo bude vyšší než průměrný růst EU 25. ČR bude usilovat o růst zaměstnanosti a o vyvážený a harmonický rozvoj regionů, který povede ke zvyšování úrovně kvality života obyvatelstva ...*“⁵⁵ NRP dále definuje prioritní osy a cíle, které jsou vymezeny ve struktuře operačních programů.

Na Národní rozvojový plán navazuje pro období 2007-2013 nový strategický dokument *Národní strategický referenční rámec* (NSRR). Tento dokument je základním programovým a strategickým dokumentem, v němž je popsán celkový mechanismus a struktura čerpání fondů EU a také je výchozím dokumentem jednotlivých OP. NSRR obsahuje:

- analýzu rozdílů v rozvoji;
- strategii zvolenou na základě této analýzy;
- seznam operačních programů pro cíle Konvergence a Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost;
- popis, jak výdaje na tyto dva cíle přispějí k prioritám EU;
- orientační roční příděl z každého fondu na jednotlivé programy. K jednání o jednotlivých operačních programech může dojít až po vyjednání NSRR, jež je připomínkován a schvalován EK.

OP je základním dokumentem finanční a technické povahy pro konkrétní tematické oblasti nebo pro konkrétní region soudržnosti, jež zpracovávají členské země EU. V OP jsou dopodrobna uvedeny cíle a priority, které chce ČR v dané oblasti dosáhnout v programovém

⁵⁵ MMR, 2007

období 2007 - 2013. Jsou zde popsány typové aktivity, na něž je možno čerpat prostředky strukturálních fondů a také je zde uvedeno, kdo může o finanční prostředky EU požádat.

3.3.1 Operační programy v programovém období 2007 – 2013 a jejich zaměření

Na základě NRP ČR pro období 2007-2013 a NSRR připravila vláda ČR celkem 24 OP. Pod cíl Konvergence spadá osm tematických OP a sedm regionálních operačních programů (ROP):

- *OP Podnikání a inovace (OPPI)* – zaměřen na podporu rozvoje podnikatelského prostředí, podporu zakládání nových a rozvoje stávajících firem, podporu přenosu výsledků výzkumu do podnikatelské.
- *OP Životní prostředí (OPŽP)* – zabývá se zlepšováním kvality životního prostředí, pomáhá při zlepšování stavu ovzduší, vody i půdy, apod.
- *OP Doprava* - zaměřený na zkvalitnění infrastruktury celostátního významu a vzájemné propojenosti železniční, silniční a říční dopravy v rámci TEN-T.
- *OP Vzdělávání pro konkurenceschopnost (OPVK)* – zaměřuje se na zvýšení kvality a modernizaci systémů počátečního, terciárního a dalšího vzdělávání.
- *OP Výzkum a vývoj pro inovace (OP VaVpI)* – usiluje o posilování výzkumného, vývojového a inovačního potenciálu vysokých škol a výzkumných institucí, podporuje vybavení výzkumných pracovišť s moderní technikou, budování nových výzkumných pracovišť a zvyšování kapacity terciárního vzdělávání.
- *OP Lidské zdroje a zaměstnanost (OP LZZ)* – snaží se o snižování nezaměstnanosti prostřednictvím aktivní politiky na trhu práce, profesního vzdělávání, dále se pak zabývá začleňováním sociálně vyloučených obyvatel zpět do společnosti.
- *Integrovaný operační program (IOP)* - řeší společné regionální problémy v oblastech infrastruktury pro veřejnou správu, veřejné služby a územní rozvoj.
- *OP Technická pomoc* - určen k podpoře jednotného přístupu na národní úrovni pro zajištění aktivit efektivního řízení, kontroly, sledování a vyhodnocování realizace Národního strategického referenčního rámce.⁵⁶

ROP jsou zaměřeny na urychlení rozvoje regionů ČR, na zvýšení jejich konkurenceschopnosti a atraktivity pro investice a na posílení kvality života obyvatel. Počet ROP plně odpovídá počtu a vymezení regionů soudržnosti:

⁵⁶ Wokoun, Mates, Kadeřábková, 2011

- *ROP NUTS II Jihovýchod*
- *ROP NUTS II Jihozápad*
- *ROP NUTS II Moravskoslezsko*
- *ROP NUTS II Severovýchod*
- *ROP NUTS II Severozápad*
- *ROP NUTS II Střední Čechy*
- *ROP NUTS II Střední Morava*

V rámci cíle Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost byly vytvořeny OP pro hlavní město:

- *OP Praha Konkurenceschopnost*
- *OP Praha Adaptabilita a zaměstnanost*

Pro cíl Evropská územní spolupráce se OP člení na:

- *OP Přeshraniční spolupráce* - je realizování 5 operačních programů zaměřených na podporu hospodářské a sociální integrace příhraničních území.
 - *OP Přeshraniční spolupráce ČR – Bavorsko*
 - *OP Přeshraniční spolupráce ČR – Polsko*
 - *OP Přeshraniční spolupráce ČR – Rakousko*
 - *OP Přeshraniční spolupráce ČR – Sasko*
 - *OP Přeshraniční spolupráce ČR – Slovensko*
- *OP Mezuregionální spolupráce*
- *OP Nadnárodní spolupráce*

4 VÝVOJ ČERPÁNÍ KOHEZNÍCH PROSTŘEDKŮ V ČR

V této závěrečné kapitole bakalářské práce se zaměřím na rozpracování vývoje čerpání kohezních prostředků. Ve smyslu ex-post v minulém programovém období 2004 – 2006 a současném programovém období 2007 – 2013, čímž bych chtěl blíže přiblížit dosažený výsledek konvergence v ČR. Před samotnou evaluací je třeba vysvětlit a definovat pojmy, které se vážou k vývoji a průběhu čerpání ze strukturálních fondů a FS.

- *Alokace* – termín označuje finanční zdroje ze strukturálních fondů EU, a to bez národních prostředků a bez soukromého spolufinancování.

- **Evaluace** - proces, jenž zkoumá nakládání s finančními prostředky veřejných zdrojů, a jsou 3 základní typy hodnocení. Zodpovědnost za provádění evaluace nese Řídící orgán (MMR).⁵⁷
 - a) *ex ante* – tzn. předběžná evaluace prováděná členským státem.
 - b) *on going* – tzn. evaluace prováděná v průběhu implementace programu, která může být prováděná buď členským státem, nebo také Evropskou komisí.
 - c) *ex post* – evaluace prováděná EK ve spolupráci s členským státem a řídicím orgánem po implementaci programu.⁵⁸
- **Monitorování** – roční hodnocení programu, jehož činnost probíhá po celý průběh čerpání ze strukturálních fondů. Tento základní nástroj pro efektivní nastavení a následného řízení má několik typů:
 - a) **Věcné** – sleduje zaměření projektu z hlediska technického, fyzického a analytického a monitoruje shody skutečnosti s plánovanými cíli pomocí měřitelných indikátorů.
 - b) **Finanční** – umožňuje sledovat shody skutečnosti s předloženým plánem čerpání alokovaných prostředků. Výstupem je měsíční monitorovací zpráva.
- **Pravidlo n+3 a n+2** - administrativní nástroj k zajištění plynulosti čerpání finančních prostředků ze strukturálních fondů a FS. Toto pravidlo říká, že alokace podpor pro n-tý rok musí být vyčerpána v následujících dvou či třech letech. V současném programovém období platí pro alokaci roku 2008, 2009 a 2010 pravidlo n+3, pro roky 2011, 2012 a 2013 pak již pravidlo n+2 (podrobně viz Příloha 6).
- **Uzavřené smlouvy/ vydaná rozhodnutí** – finanční objem projektů s vydanými Rozhodnutími o financování (případně s uzavřenou smlouvou o financování) nebo s jiným závazným aktem stvrzujícím financování projektu – kumulativně za celé programové období.
- **Žádosti o platbu od konečného příjemce/ uskutečněné výdaje** – finanční objem žádostí o platbu skutečně předložených konečnými příjemci (KP) vypovídající o objemu zrealizovaných aktivit v rámci projektů - kumulativně za celé programové období.
- **Certifikováno = Vyčerpáno** – finanční objem alokace (evropský podíl) certifikovaný (ověřený) Platebním orgánem - kumulativně za celé programové období, očištěno o vratky a penále za pozdní platbu.

⁵⁷ Strukturální fondy EU, 2012

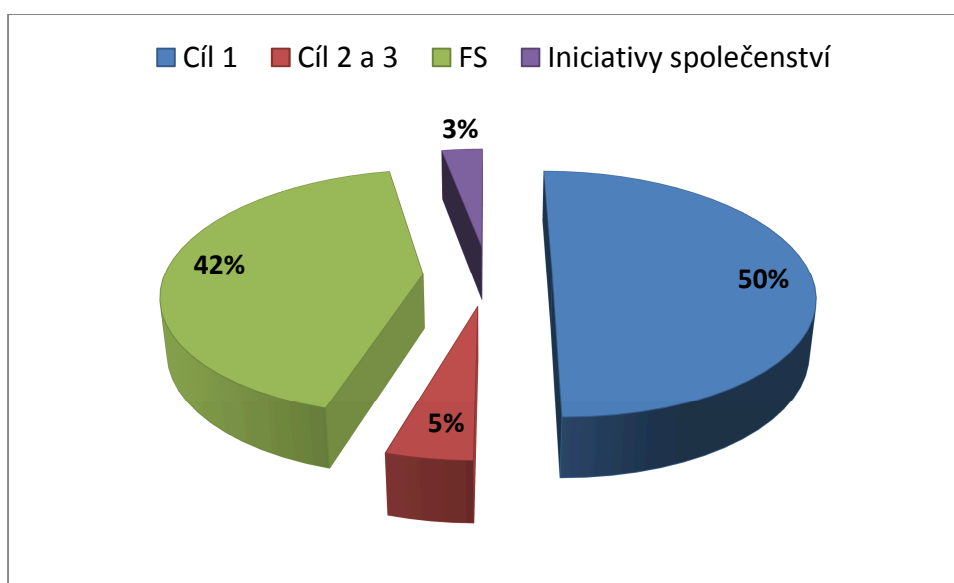
⁵⁸ EK, Investování do budoucnosti Evropy: pátá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti, 2010

- Zbývá vyčerpat – prostředky, které zbývá certifikovat do konce programového období.⁵⁹

4.1 Vývoj čerpání kohezních prostředků v programovém období 2004 - 2006

Vstup ČR do EU znamenal nutnost provedení aktivit v oblasti kohezní politiky, protože bylo třeba administrativně připravit celý systém čerpání finančních prostředků. Systém musel fungovat tak, aby byly splněny všechny podmínky, za nichž je možné prostředky čerpat. Souhrnný přehled čerpání finančních prostředků poskytuje základní informaci o čerpání v celém RPS (Cíl 1), JPD 2 a 3 (Cíl 2 a Cíl 3) a také Iniciativách Společenství EQUAL a INTERREG IIIA. Na celé programové období 2004 – 2006 bylo pro Cíl 1 vyčleněno prostřednictvím strukturálních fondů 1 454 265,8 tis. EUR v kurzu vůči Kč stanoveném na 25,935 za 1 EUR v březnu 2010. Dále pro Cíl 2 a 3 bylo vyčleněno celkem 130 088,8 tis. EUR a Iniciativám Společenství náleželo 87 100,9 tis. EUR. Do nástrojů kohezní politiky řadíme také FS, který v programovém období 2004 – 2006 stál mimo strukturální fondy. Celková finanční alokace tohoto fondu byla 1 230 200 tis. EUR.⁶⁰

Graf 4.1: Finanční alokace prostředků kohezní politiky v ČR v období 2004 – 2006

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2012

K 31. 3. 2010 bylo z těchto prostředků již certifikováno 1 645 470,6 tis. EUR. Aby byla vyčerpána celá alokace, bylo by třeba certifikovat prostředky ve výši 32 234,8 tis. EUR, tj. 1,9 % alokace. Detailní stav uvádím v tabulce č. 4.1.

⁵⁹ MMR, 2010

⁶⁰ EK, 2010

Tabulka 4.1: Stav čerpání ze strukturálních fondů k 31. 3. 2010 (EUR, běžné ceny)

Cíle	Alokace	Uzavřené smlouvy/ vydaná rozhodnutí	Žádosti o platbu konečného příjemce/ uskutečněné výdaje	Připraveno k certifikaci od počátku období	Certifikováno	Zbývá vyčerpat
Cíl 1	1 454 265,8	42 028,8	40 101,2	1 475 076,6	1 420 463,2	33 802,6
Cíl 2 a 3	130 088,8	3 856,7	3 484,0	130 828,8	130 841,7	-752,9
Iniciativy	87 100,9	2 564,6	2 467,0	94 163,6	94 165,7	-814,9
CELKEM	1 671 455,5	48 450,2	46 052,1	1 700 069,0	1 645 470,6	32 234,8

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2010

Všechny OP byly vyhlášeny bezprostředně po vstupu ČR do EU během měsíců května a června 2004. V průběhu čerpání bylo certifikováno 98,4% alokace, více v tabulce číslo 4.2, kde také uvádím vztah OP Cíle 1 k strukturálním fondům v rámci RPS.

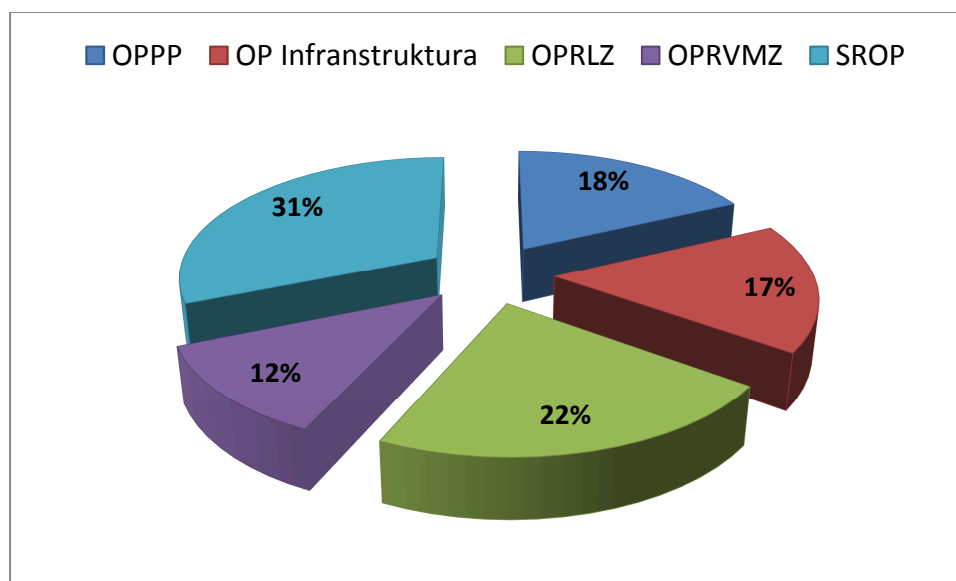
Tabulka 4.2: Stav čerpání z jednotlivých fondů a jejich vztah k jednotlivým OP v programovém období 2004 – 2006 (EUR, běžné ceny)

Fond	Alokace	Certifikováno		OP
Měna	tis. EUR	tis. EUR	% z alokace	
ERDF	1 040 563,0	1 004 068,5	96,5	OPPP, OP infrastruktura, SROP
ESF	456 991,1	470 856,1	103,0	OPZLZ, SROP
EAGGF	169 790,3	166 783,4	98,2	OPRVMZ
FIFG	4 111,1	3 762,6	91,5	OPRVMZ
CELKEM	1 671 455,5	1 645 470,6	98,4	

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2012

Největší podíl finančních prostředků byl alokován na SROP, následovaný OPRLZ a OPPP. Nejnižší podíl alokace připadl na OPRVMZ. Více v grafu 4.2.

Graf 4.2: Finanční alokace OP v programovém období 2004 – 2006 v rámci Cíle 1

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2010

K 31. 3. 2010 bylo celkem proplaceno 12 799 projektů v rámci všech cílů a Iniciativ Společenství.

Tabulka 4.3: Informace o počtu projektů v programovém období 2004 – 2006

OP	Počet proplacených projektů
SROP	2 640
OP RLZ	1 936
OPPP	2 815
OPI	342
OPRVMZ	3 349
JPD Cíl 2	265
JPD Cíl 3	783
EQUAL	123
INTERREG IIIA	546
CELKEM	12 799

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2010

4.1.1 Stav čerpání OP, JPD a Iniciativ Společenství

SROP - čerpání tohoto OP z ERDF bylo velmi úspěšné. Pokud jde o ESF, čerpání bylo pomalejší, protože rychlost souvisí s charakterem velkého počtu drobných neinvestičních projektů. S postupným ukončováním programu k 30. 6. 2009 se rozdíl v rychlosti čerpání snižoval. K 31. 3. 2010 byly žádosti o platbu od konečného příjemce ve výši 12 499,7 mil.

Kč, z těchto prostředků bylo připraveno k certifikaci 459 026,8 tis. EUR (12 026,9 mil. Kč), což představuje 101 % alokace určené pro SROP na celé programovací období 2004 – 2006 a počet proplacených projektů se zastavil na čísle 2 640.

Tabulka 4.4: Alokace vs. certifikované výdaje v SROP

OP	Alokace	Žádosti o platbu konečného příjemce/ uskutečněné výdaje	Certifikováno		Zbývá vyčerpat
Měna	tis. EUR	mil. Kč	tis. EUR	% z alokace	tis. EUR
CELKEM	454 332,6	12 499,7	459 026,8	101	- 4 694,2

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2010

OP RLZ - financovaný pouze z ESF a čelil největším problémům, ale Řídící orgán (MPSV) intenzivně pracoval na zlepšení situace. K 31. 3. 2010 byly žádosti o platbu od konečného příjemce 8 749,8 mil. Kč. Z této částky bylo ke stejnému datu připraveno k certifikaci 332 446,7 tis. EUR (8 724,7 mil. Kč) a počet proplacených projektů bylo 1 936.

Tabulka 4.5: Alokace vs. certifikované výdaje v OP RLZ

OP	Alokace	Žádosti o platbu konečného příjemce/ uskutečněné výdaje	Certifikováno		Zbývá vyčerpat
Měna	tis. EUR	mil. Kč	tis. EUR	% z alokace	tis. EUR
CELKEM	318 819,3	8 749,8	332 477,8	105	-13 658,5

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2010

OPPP - zdrojem alokace financování pro OPPP je ERDF. K 31. 3. 2010 byly žádosti o platbu od konečného příjemce ve výši 6 949,7 mil. Kč. Z této částky bylo od počátku období 2004-2006 připraveno k certifikaci 259 111,4 tis. EUR (tj. 6 940,9 mil. Kč). Detailní pohled na opatření v rámci OPPP přináší níže uvedená tabulka a počet proplacených projektů byl 2 815.

Tabulka 4.6: Alokace vs. certifikované výdaje v OP PP

OP	Alokace	Žádosti o platbu konečného příjemce/ uskutečněné výdaje	Certifikováno		Zbývá vyčerpat
Měna	tis. EUR	mil. Kč	tis. EUR	% z alokace	tis. EUR
CELKEM	260 852,1	6 949,7	259 114,6	99	1 737,5

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2010

OP Infrastruktura - financován z ERDF a k 31. 3. 2010 dosáhly žádosti o platbu od konečného příjemce od počátku období 7 248,5 mil. Kč. Stavem připraveno k certifikaci prošlo ke stejnému datu 254 779,7 tis. EUR (6 954,1 mil. Kč). Projektů bylo proplaceno 342.

Tabulka 4.7: Alokace vs. certifikované výdaje v OP Infrastruktura

OP	Alokace	Žádosti o platbu konečného příjemce/ uskutečněné výdaje	Certifikováno		Zbývá vyčerpat
Měna	tis. EUR	mil. Kč	tis. EUR	% z alokace	tis. EUR
CELKEM	246 360,4	7 248,5	199 298,0	81	47 062,4

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2010

OP RVMZ - zatímco část financovaná z EAGGF se vyvíjela příznivě, část financovaná z FIFG si již tak dobře nevedla. Žádosti o platbu od konečného příjemce od počátku období dosáhly hodnoty 4 653,5 mil. Kč. Připraveno k certifikaci bylo kumulativně 170 539,5 tis. EUR (4 647,8 mil. Kč). V rámci programu byly ukončeny a proplaceny všechny projekty (3 349). Tabulka přináší podrobnější informace o programu OP RVMZ.

Tabulka 4.8: Alokace vs. certifikované výdaje v OP RMVZ

OP	Alokace	Žádosti o platbu konečného příjemce/ uskutečněné výdaje	Certifikováno		Zbývá vyčerpat
Měna	tis. EUR	mil. Kč	tis. EUR	% z alokace	tis. EUR
CELKEM	173 901,4	4 653,5	170 546,5	98	3 355,4

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2010

JPD 2 - patří mezi programy financované z ERDF a je určen k naplňování Cíle 2 na vybraném území hlavního města Prahy. Ke konci měsíce března 2010 byla hodnota žádostí o platbu od konečného příjemce kumulativně na hodnotě 1 910,8 mil. Kč. Z toho bylo připraveno k certifikaci 71 754,6 tis. EUR (1 902,7 mil. Kč). V rámci tohoto programu bylo proplaceno 265 projektů.

Tabulka 4.9: Alokace vs. certifikované výdaje v JPD 2

OP	Alokace	Žádosti o platbu konečného příjemce/ uskutečněné výdaje	Certifikováno		Zbývá vyčerpat
Měna	tis. EUR	mil. Kč	tis. EUR	% z alokace	tis. EUR
CELKEM	71 295,4	1 902,7	71 754,6	101	-459,2

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2010

JPD 3 - financován z ESF a směřuje k naplnění Cíle 3. K 31. 3. 2010 byly žádosti o platbu od konečného příjemce na hodnotě 1 573,2 mil. Kč. Připraveno k certifikaci od počátku období bylo 59 074,2 tis. EUR (1 570,4 mil. Kč). Detailnější údaje jsou pak uvedeny v následující tabulce a proplacených projektů bylo 783.

Tabulka 4.10: Alokace vs. certifikované výdaje v JPD 3

OP	Alokace	Žádosti o platbu konečného příjemce/ uskutečněné výdaje	Certifikováno		Zbývá vyčerpat
Měna	tis. EUR	mil. Kč	tis. EUR	% z alokace	tis. EUR
CELKEM	58 793,4	1 573,2	59 074,2	101	-293,7

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2010

EQUAL – Iniciativa Společenství hrazena z ESF u které byly prostředky žádané konečnými příjemci dle žádostí o platbu k 31. 3. 2010 ve výši 878,4 mil. Kč. Z této částky bylo kumulativně ke stejnému dni připraveno k certifikaci 32 913,7 tis. EUR (tj. 877,9 mil. Kč) a počet proplacených projektů bylo 123.

Tabulka 4.11: Alokace vs. certifikované výdaje v EQUAL

OP	Alokace	Žádosti o platbu konečného příjemce/ uskutečněné výdaje	Certifikováno		Zbývá vyčerpat
Měna	tis. EUR	mil. Kč	tis. EUR	% z alokace	tis. EUR
CELKEM	32 100,9	878,4	32 915,8	102	-814,9

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2010

INTERREG IIIA - K 31. 3. 2010 byla hodnota prostředků připravených k certifikaci 61 249,9 tis. EUR, což představuje 111 % alokace na české části programů. Celá tato částka byla certifikována. Všechny 546 projektů se podařilo ukončit i proplatit v průběhu roku 2009.

Tabulka 4.12: Alokace vs. certifikované výdaje v EQUAL

OP	Alokace	Žádosti o platbu konečného příjemce/ uskutečněné výdaje	Certifikováno		Zbývá vyčerpat
Měna	tis. EUR	mil. Kč	tis. EUR	% z alokace	tis. EUR
CELKEM	55 000	-	61 249,9	111	0

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2010

4.2 Vývoj čerpání kohezních prostředků v programovém období 2007 - 2013

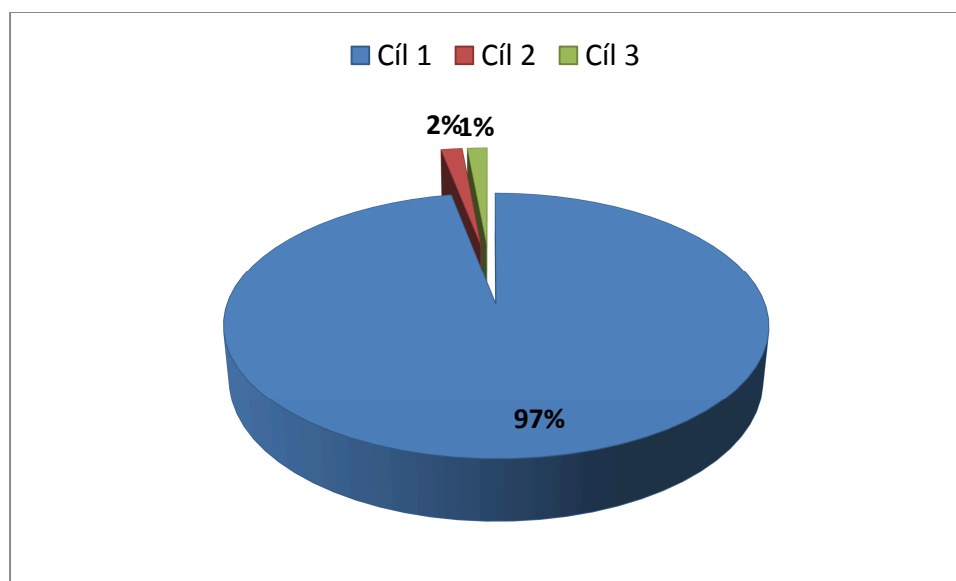
V současném programovém období 2007 – 2013, v němž se ČR stala třetím největším příjemcem podpory v absolutním objemu alokované finanční částky a první v relativním vyjádření přepočteném na jednoho obyvatele, spadají veškeré územní jednotky NUTS II, kromě hlavního města Prahy pod cíl Konvergence. Jedná se o zhruba 9,3 milionů obyvatel, což činí cca 88 % veškeré populace ČR.⁶¹ Zbývajících 12 % obyvatel žije v pražském regionu soudržnosti, který spadá pod cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost. Pod poslední cíl současného programovacího období, tedy pod cíl Evropská územní spolupráce již spadají všechny regiony ČR bez jakékoliv výjimky.

ČR bylo přiděleno celkem 26,7 mld. EUR (na počátku programového období v lednu 2007 v kurzu vůči Kč stanoveném stanoven na 27,54) a v přepočtu je to tedy cca 752,7 mld. Kč. Z hlediska Konvergenčního cíle 25,88 mld. EUR (cca 730 mld. Kč), v rámci Územní konkurenceschopnosti a zaměstnanosti 419,09 mil. EUR (cca 11,73 mld. Kč) v rámci cíle Evropské územní spolupráce rovněž 389,05 mil. EUR (cca 10,97 mld. Kč).⁶²

⁶¹ ČSÚ, 2012

⁶² MMR, 2012

Graf 4.3: Finanční alokace prostředků kohezní politiky v ČR v období 2007 – 2013

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2012

Cíl Konvergence je rozdělen na sedm ROP (cca 4,66 mld. EUR) a osm tematických operačních programů (21,23 mld. EUR). Financován je ze všech tří stanovených fondů, necelých 52 % programů financuje ERDF, 34 % programů podporuje FS a zbývajících část, tedy 14 % programů je financován ESF.

Cíl Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost je naopak financován pouze dvěma strukturálními fondy. Většina programů (cca 64 %) je financována z ERDF, 36 % je podporováno ESF. Finanční pomoc v rámci cíle Evropská územní spolupráce je celkově podporována pomocí Evropského fondu pro regionální rozvoj.

Poslední cíl přeshraniční a transnacionální spolupráce je kompletně financován z ERDF.

Tabulka 4.13: Vztah OP a strukturálních fondů v programovém období 2007 – 2013

Strukturální fond	OP
ERDF	OPPI, OP VaVpI, OPŽP, OP Doprava, IOP, OP Technická pomoc, ROP, OP Praha konkurenceschopnost, OP cíle Evropská územní spolupráce
ESF	OPZLZ, OPVK, OP Praha Adaptibilita
FS	OPŽP, OP Doprava

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2012

Největší objem finančních prostředků připadlo na OP Doprava, tvořící cca 22,25 % z celkové částky pro první cíl. Druhý největší objem všech prostředků poskytnutých v rámci tohoto cíle

pohlucuje OPŽP, který tvoří necelých 19 %. Pouze o 1 % méně finančních prostředků je využíváno v rámci ROP. Finanční alokace v rámci ROP jsou rozděleny poměrně rovnoměrně, od 559 – 745 mil. EUR. Poměrně značná část peněz byla také alokována do OPPI (cca 11,7). Téměř 8 % je používáno OPVaVpI. Zbývajících částka je pak určena OPLZZ, OPVK, IOP a zcela nepatrná část je udělena OP Technická pomoc.

Tabulka 4.14: Alokace pro ČR na programové období 2007 - 2013

OP	Fond	EUR
OPPI	ERDF	3 041 312 546
OPVaVpI	ERDF	2 070 680 884
OPŽP	ERDF + FS	4 917 867 098
	ERDF	702 482 212
	FS	4 215 384 886
OP Doprava	ERDF + FS	5 759 081 203
	ERDF	1 155 443 650
	FS	4 603 637 553
IOP	ERDF	1 582 390 162
ROP	ERDF	4 659 031 986
Střední Čechy	ERDF	559 083 839
Jihozápad	ERDF	619 651 254
Severozápad	ERDF	745 911 021
Jihovýchod	ERDF	704 445 636
Severovýchod	ERDF	656 457 606
Moravskoslezsko	ERDF	716 093 217
Střední Morava	ERDF	657 389 413
Technická pomoc	ERDF	247 783 172
OPLZZ	ESF	1 837 421 405
OPVK	ESF	1 828 714 781
Praha - Konkurenceschopnost	ERDF	234 936 005
Praha - Adaptabilita	ESF	108 385 242

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2012

4.2.1 Realizace OP k 4. 4. 2012

OP Doprava - Od počátku realizace OP Doprava bylo podáno 263 žádostí v celkové hodnotě 211,6 mld. Kč, to představuje 124,1 % z celkové alokace na program. Z podaných žádostí jich bylo schváleno 150 v souhrnné výši 170,4 mld. Kč (100,0 % z alokace programu). Příjemcům byly proplaceny prostředky ve výši 121,8 mld. Kč, což představuje 71,5 % z celkové alokace. Certifikované výdaje dosahují 28,7 mld. Kč, to je 16,9 % z alokace na program.

OP ŽP – podáno bylo 14 263 žádostí o finančním požadavku 193,0 mld. Kč, což představuje 134,1 % z celkové alokace na program. Řídicím výborem bylo doposud vybráno k financování 6 002 projektů o finančním požadavku 81,1 mld. Kč. Z vybraných projektů bylo u 4 380 vydáno Rozhodnutí / podepsána Smlouva o poskytnutí dotace v hodnotě 42,2 mld. Kč (29,3 % z alokace na program). Objem proplacených finančních prostředků dosahuje 34,4 mld. Kč, což představuje 23,9 % z celkové alokace OP Životní prostředí. Certifikované výdaje činí 10,9 mld. Kč, což je 7,6 % z alokace.

OPPI - podáno 12 594 plných žádostí v celkové hodnotě 141,9 mld. Kč, což představuje 155,7 % z celkové alokace na program. Bylo schváleno 7 396 Rozhodnutí o poskytnutí dotace ve výši 67,8 mld. Kč (74,3 % z alokace na program). Proplacené prostředky příjemcům dosahují 30,0 mld. Kč, což představuje 32,9 % z alokace OP Podnikání a inovace. Objem certifikovaných výdajů činí 18,1 mld. Kč, to je 19,9 % z alokace na OP.

OPVaVpI - podáno 263 žádostí v celkové hodnotě 100,3 mld. Kč, což představuje 166,2 % z celkové alokace na program. Řídicí orgán (ŘO) doposud vydal 105 Rozhodnutí o poskytnutí dotace ve výši 56,5 mld. Kč (93,6 % z alokace na program). Proplacené prostředky příjemcům dosahují 14,3 mld. Kč, což představuje 23,7 % z alokace. Certifikované výdaje činí 1,4 mld. Kč, (2,3 % z alokace).

OPVK - podáno 8 662 žádostí na *Individuální projekty* (IP) v celkové hodnotě 85,6 mld. Kč a 91 žádostí na *Globální granty* (GG) ve výši 13,0 mld. Kč. V rámci GG bylo podáno 10 037 žádostí na *Grantové projekty* (GP) v hodnotě 44,4 mld. Kč. V OPVK je vydáno 5 077 Rozhodnutí o poskytnutí dotace na IP ve výši 27,5 mld. Kč a 91 Rozhodnutí na GG ve výši 13,3 mld. Kč. V rámci GG bylo schváleno 2 533 GP v hodnotě 9,6 mld. Kč. Proplacené prostředky za IP a GG dosahují 20,3 mld. Kč, což představuje 38,0 % z celkové alokace na program. Objem certifikovaných výdajů předložených EK činí 4,4 mld. Kč, což je 8,2 % z alokace.

OPLZZ - podáno 724 žádostí na IP v celkové hodnotě 41,0 mld. Kč a 15 žádostí na GG ve výši 22,0 mld. Kč. V rámci GG bylo podáno 9 389 žádostí na GP v hodnotě 47,4 mld. Kč. Vydáno 509 Rozhodnutí o poskytnutí dotace ve výši 29,6 mld. Kč na IP a 14 Rozhodnutí na GG ve výši 19,3 mld. Kč. V rámci GG bylo schváleno 2 858 GP v hodnotě 13,1 mld. Kč. Proplacené prostředky za IP a GG dosahují 18,7 mld. Kč, což představuje 34,7 % z celkové alokace na program. Objem certifikovaných výdajů činí 12,4 mld. Kč, což je 23,0 % z alokace.

IOP - bylo podáno 8 221 žádostí v celkové výši 59,2 mld. Kč, což představuje 125,2 % z celkové alokace na program. ŘO a zprostředkující subjekty vydaly 7 222 Rozhodnutí o poskytnutí dotace v hodnotě 34,8 mld. Kč (73,5 % z alokace). Proplacené prostředky příjemcům činí 10,4 mld. Kč, což představuje 21,9 % z alokace IOP. Objem certifikovaných výdajů dosahuje 6,5 mld. Kč, to je 13,8 % z alokace na program.

OP Technická pomoc - podáno 144 žádostí o finančním požadavku 7,7 mld. Kč, což představuje 136,0 % z celkové alokace na program. Z podaných žádostí bylo u 110 vydáno Rozhodnutí o poskytnutí dotace ve výši 4,1 mld. Kč (71,7 % z alokace na program na období 2007–2013). Proplacené prostředky příjemcům činí 1,4 mld. Kč, což představuje 24,7 % z alokace. V *OP Technická pomoc* byly certifikovány výdaje ve výši 1,2 mld. Kč, to je 20,9 % z celkové alokace programu.

ROP – podáno 30 335 žádostí o finančním požadavku 256,5 mld. Kč z celkové alokace na program. Z podaných žádostí bylo u 3846 Rozhodnutí o poskytnutí dotace ve výši 113 mld. Kč. Proplacené prostředky příjemcům činí 69,8 mld. Kč. V rámci *ROP* byly certifikovány výdaje ve výši 52,1 mld. Kč.

Tabulka 4.15: Stav ROP k 4. 4. 2012

OP	Podané žádosti		Projekty s vydaným Rozhodnutím/Podepsanou smlouvou		Proplacené prostředky příjemcům	Certifikované výdaje předložené EK
	počet	mld. Kč	počet	mld. Kč	mld. Kč	mld. Kč
Střední Čechy	1 459	30,4	587	14,1	7,5	5,5
Jihozápad	2 549	50,5	587	15,2	8,2	5,9
Severozápad	986	39,4	321	18,2	10,9	5,5
Jihovýchod	1 323	33,9	583	18,6	12,3	10,7
Severovýchod	1 200	40,3	546	18,5	12	9,4
Moravskoslezsko	1 339	32,2	592	15,3	8,6	6,4
Střední Morava	1 479	29,8	630	13,1	10,3	8,7
CELKEM	10 335	256,5	3 846	113	69,8	52,1

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2012

OP Praha Konkurenceschopnost - podáno 679 žádostí v celkové hodnotě 13,8 mld. Kč, což představuje 195,2 % z alokace na program. ŘO podepsal 201 Smluv o poskytnutí dotace ve

výši 6,1 mld. Kč (86,4 % z alokace). Prostředky proplacené příjemcům činí 4,1 mld. Kč, což představuje 58,5 % z alokace na programové období. Objem certifikovaných výdajů dosahuje 1,2 mld. Kč, to je 16,4 % z alokace.

OP Praha Adaptabilita - podáno 2 796 žádostí v celkové hodnotě 14,3 mld. Kč, to představuje 449,6 % z celkové alokace na program. ŘO podepsal 558 Smluv o poskytnutí dotace ve výši 2,5 mld. Kč (77,9 % z alokace na program). Proplacené prostředky příjemcům dosahují 2,0 mld. Kč, což činí 61,7 % z alokace. Objem certifikovaných výdajů dosahuje 1,2 mld. Kč, což je 38,4 % z alokace.

Stav operačních programů přeshraniční spolupráce – podáno 1 722 žádostí. ŘO podepsal 945 Smluv o poskytnutí dotace ve výši 659 mil. Kč z alokace na programu. Proplacené prostředky příjemcům dosahují 260,8 mil. Kč. Objem certifikovaných výdajů dosahuje 194,7 mil. Kč.⁶³

Tabulka 4.16: Stav OP přeshraniční spolupráce k 4. 4. 2012

OP	Podané žádosti		Projekty s vydaným Rozhodnutím/Pod epsanou smlouvou		Proplacené prostředky příjemcům	Certifikované výdaje předložené EK
	počet	mil. Kč	počet	mil. Kč	mil. Kč	mil. Kč
OP ČR – Polsko	524	411,7	231	210,5	110,6	93,2
OP ČR – Slovensko	390	181	169	71,7	40	16,6
OP ČR – Rakousko	173	-	154	93,9	27,1	20,9
OP ČR – Svobodný stát Sasko	345	-	182	174,8	35,6	24,5
OP ČR – Svobodný stát Bavorsko	290	-	209	108,1	47,5	39,5
CELKEM	1 722	-	945	659	260,8	194,7

Zdroj: MMR, vlastní zpracování, 2012

⁶³ MMR, Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007 - 2013

5 ZÁVĚR

V bakalářské práci jsem se zabýval problematikou kohezní politiky EU a charakteristikou její přímé vazby na ČR. Kohezní politika prošla značným historickým vývojem a uváděný aktuální stav v mé práci plyne z mnohdy složitých a dlouhých vyjednávání všech zainteresovaných členských zemí. Z původního minimálního zájmu o politiku hospodářské a sociální soudržnosti, strukturální politiku a regionální politiku se z pouhých zmínek v zakládajících smlouvách, vyvinula v jednu z klíčových politik EU, na kterou je ze společného rozpočtu vynakládáno vůbec nejvíce finančních prostředků.

V této bakalářské práci byla popsána jak celá historie vzniku, principy, cíle a nástroje kohezní politiky, tak i její implementace v ČR a na tomto místě si dovoluji vyjádřit svůj subjektivní závěr z informací, které jsem získal z veřejně dostupných zdrojů. Podle mého názoru jsem pro tuto práci použil informace nezbytně nutné pro vytvoření jak historického, tak převážně aktuálního obrazu o stavu kohezní politiky EU s cílem přiblížit realizaci a čerpání ze strukturálních fondů na území ČR od jejího vstupu do EU, a to hlavně na úrovni jednotlivých operačních programů jako celku. Dovolím si tvrdit, že jsem získal vlastní pohled na jeden z nejdůležitějších segmentů fungování EU.

Kohezní politika je na národní úrovni prováděna v rámci šestadvaceti operačních programů, jež vymezují cíle a priority, kterých chce členská země během programovacího období dosáhnout. Na celé programové období 2004 - 2006 bylo pro RPS ve strukturálních fondech vyčleněno 1 454 265,8 tis. EUR., a z toho bylo k 31. 3. 2010 certifikováno 1 420 463,2 tis. EUR, což představuje 98 % celkové alokace pro programové období 2004 – 2006.

Od počátku programového období 2007 – 2013 k 4. 4. 2012 bylo na území ČR podáno 78 370 žádostí o podporu v celkové hodnotě 1 216,6 mld. Kč. To představuje 156,8 % celkové alokace 752,7 mld. Kč na programové období 2007 – 2013. ŘO a zprostředkující subjekty OP doposud vydaly 34 945 Rozhodnutí / Smluv o poskytnutí dotace v celkové výši 577,0 mld. Kč, což činí 74,4 % celkové alokace. Proplacené prostředky na účty příjemců dosahují 327,0 mld. Kč, tedy 42,1 % celkové alokace. Certifikované výdaje předložené EK činí 138,1 mld. Kč, což je 17,8 % celkové alokace na programové období 2007–2013.

Zkrácené programovací období 2004 – 2006 bylo pro ČR prvním obdobím pro čerpání kohezních prostředků, přesto bych hodnotil čerpání kladně, protože se podařilo vyčerpat téměř celkovou alokaci. Nabyté zkušenosti sehrávají klíčovou roli pro čerpání prostředků v

programovacím období 2007 – 2013, ve kterém má ČR k dispozici několikanásobně větší objem peněz než doposud. V současné době nabývají možnosti čerpání finančních prostředků kohezní politiky EU v ČR mimořádných rozměrů.

Při porovnání s ostatními státy EU, co se týká čerpání kohezních prostředků, si nestojíme zrovna nejlépe a v ČR, dle mého názoru podle současného trendu čerpání mohou nastat potíže v novém programovém období 2014 – 2020, jehož příprava paralelně s čerpáním probíhá. Rozhodně bude zajímavá definitivní analýza programového období 2007 – 2013.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

Knihy

1. HÁJEK, Oldřich a Jiří NOVOSÁK. *Kohezní politika v širších souvislostech*. Žilina: Georg, 2010. 216 s. ISBN 978-80-89401-19-2.
2. MOLLE, Willem. *European Cohesion Policy*. New York: Routledge, 2007. 347 s. ISBN 978-0-415-43812-4.
3. EVROPSKÁ KOMISE. *Investování do budoucnosti Evropy: pátá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti*. Lucembursko: Úřad pro tisky Evropské unie, 2010. 298 s. ISBN 978-92-79-17796-5.
4. BOHÁČKOVÁ, Ivana a Magdalena HRABÁNKOVÁ. *Strukturální politika Evropské unie*. Praha: C. H. Beck, 2009. 188 s. ISBN 978-80-74001-11-6.
5. ČERNOCH, Pavel. *Cesta do EU – východní rozšíření Evropské unie a Česká republika v období 1989 – 2004*. Praha: LINDE nakladatelství s.r.o., 2003. 160 s. ISBN 80-86131-40-8.
6. EVROPSKÁ KOMISE. *EU budget 2010 – Financial Report*. Lucembursko: Úřad pro tisky Evropské unie, 2011. 87 s. ISBN 978-92-79-19878-6.
7. EVROPSKÁ KOMISE. *Europe 2000+ - Cooperation for European territorial development*. Lucembursko: Úřad pro tisky Evropské unie, 1994. 246 s. ISBN 92-826-9099-7.
8. EVROPSKÁ KOMISE. *Ex-Post Evaluation of Cohesion Policy programmes 2000 – 2006 co-financed by the ERDF (Objective 1 & 2)*. Lucembursko: Úřad pro tisky Evropské unie, 2010. 176 s. ISBN 978-92-79-16217-6.
9. EVROPSKÁ KOMISE. *Investování do budoucnosti Evropy: pátá zpráva o hospodářské, sociální a územní soudržnosti*. Lucembursko: Úřad pro tisky Evropské unie, 2010. 298 s. ISBN 978-92-79-17796-5.
10. EVROPSKÁ KOMISE. *Politika soudržnosti 2007-2013 - Poznámky a úřední texty*. Lucembursko: Úřad pro tisky Evropské unie, 2007. 160 s. ISBN 92-79-03801-X.
11. EVROPSKÁ KOMISE. *Politika soudržnosti pro podporu růstu a zaměstnanosti Strategické obecné zásady Společenství, 2007 – 2013 Rozhodnutí Rady Evropské unie – 6. říjen 2006 (2006/702/ES)*. Lucembursko: Úřad pro tisky Evropské unie, 2006. 24 s. ISBN 92-79-03472-3.

12. EVROPSKÁ KOMISE. *Regions in the European Union – Nomenclature of territorial units for statistics NUTS 2010/EU-27*. Lucembursko: Úřad pro tisky Evropské unie, 2011. 143 s. ISBN 978-92-79-18521-2.
13. KARPOVÁ, Eva. *Hospodářský vývoj Rakouska, Švédska a Finska po vstupu do EU*. Praha: VŠE Nakladatelství Oeconomica, 2006. 220 s. ISBN 80-245-1072-3.
14. KÖNIG, P., L. LACINA a J. PŘENOSIL. *Učebnice evropské integrace*. Brno: Barrister & Principal, 2006. 416 s. ISBN 80-7364-022-8.
FIALA, Petr a PITROVÁ, Markéta. *Evropská unie*. 2. vyd. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2009. 803 s. ISBN 978-80-7325-180-2.
15. KÖNIG, Petr a kol. *Rozpočet a politiky Evropské unie: příležitost pro změnu*. 2. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009. 603 s. ISBN 978-80-7400-011-9.
16. LACINA, Karel. *Regionální rozvoj a správa*. Praha: Eupress, 2007. 69 s. ISBN 978-80-86754-74-1.
17. NACHTIGAL, Vladimír. *Konvergence zemí střední a východní Evropy k Evropské unii*. Praha: Linde, 231 s. ISBN 80-7201-361-0.
18. NĚMCOVÁ, Ingeborg a kolektiv. *Ekonomická governance v hospodářsky vyspělých státech v kontextu mezinárodních vztahů*. Praha: Professional Publishing, 2010. 127 s. ISBN 978-80-7431-020-1.
19. SKOKAN, Karel. *Česká regionální politika v kontextu vstupu České republiky do Evropské unie*. Ostrava: Repronis, 2003. 114 s. ISBN 80-7329-023-5.
20. STEJSKAL, Jan a Jaroslav KOVÁRNÍK. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. 216 s. ISBN 978-80-7367-588-2.
21. TOMŠÍK, Karel. *Vývoj a perspektivy evropského venkova: aspekty konkurenceschopnosti a udržitelného rozvoje v evropském venkovském prostoru v prostředí globalizace*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2009. 208 s. ISBN 978-80-7357-495-6.
22. WOKOUN, R., P. MATES a J. KADEŘÁBKOVÁ a kolektiv. *Základy regionálních věd a veřejné správy*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2011. 474 s. ISBN 978-80-7380-304-9.
23. WOKOUN, René. *Česká regionální politika v období vstupu do Evropské unie*. Praha: Oeconomica, 2003. 326. s. ISBN 80-245-0517-7.
24. WOKOUN, René. *Strukturální fondy a obce I*. Praha: ASPI, 2006. 146 s. ISBN 80-7357-138-2.

Elektronické publikace

25. EVROPSKÁ KOMISE [online]. *European union public finance* [online]. 2008. [cit. 28. 02. 2012]. Dostupný z WWW: <http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/public_fin/EU_pub_fin_en.pdf>.
26. EVROPSKÁ KOMISE [online]. *Report on the regional problems in the enlarged Community* [online]. 1973. [cit. 28. 02. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://aei.pitt.edu/5888/1/5888.pdf>>.
27. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ [online]. *Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání strukturálních fondů, fondu soudržnosti a národních zdrojů v programovém období 2007–2013*. Duben 2012. [cit. 28. 4. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/bc429bfb-64e6-42a0-9870-19898b159238/MMZ---brezen-2012>>.
28. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ [online]. *Národní strategický referenční rámec ČR 2007-2013*. Červenec 2007. [cit. 15. 4. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=5a5a7a80-ae4c-48e2-add9-0719b2872d7a>>.
29. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ [online]. *Návrh národního rozvojového plánu České republiky 2007-2013*. Leden 2006. [cit. 15. 4. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/CMSPages/GetFile.aspx?guid=45fc8d6d-7007-4bc9-8f17-d172d12e2fa0>>.
30. MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. *Zpráva o realizaci Rámce podpory Společenství pro monitorovací výbor Rámce podpory Společenství* [online]. 2004. [cit. 15. 4. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/ce88a3c8-f012-49dc-9885-85bfadee7e30/Zpravy-o-realizaci-Ramce-podpory-Spolecenstvi>>.

Webové stránky

31. Český statistický úřad [online]. Obyvatelstvo. [cit. 28. 04. 2012]. Dostupný z WWW: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_lide>.
32. Ministerstvo financí české republiky [online]. Ukončené programy: ISPA. 2012 [cit. 31. 03. 2012]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/pom_eu_ukonprogr_ispa.html>.

33. *Ministerstvo financí České republiky* [online]. Ukončené programy: SAPARD. 2012 [cit. 31. 03. 2012]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/pom_eu_ukonprogr_sapard.html>.
34. *Strukturální fondy EU* [online]. Evaluační činnost. [cit. 09. 04. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Narodni-organ-pro-koordinaci/Evaluacni-cinnost-2>>.
35. *Strukturální fondy EU* [online]. Informace o fondech [cit. 28. 04. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Informace-o-fondech-EU>>.
36. *Strukturální fondy EU* [online]. Měsíční monitorovací zpráva o průběhu čerpání fondů SF / FS a národních zdrojů [cit. 28. 04. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/getdoc/d4d084ae-cde6-466a-8ec1-c907ab9c5cb3/Mesicni-monitorovaci-zprava>>.
37. *Strukturální fondy EU* [online]. Minulé období 2004 - 2006. 2011. [cit. 31. 03. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Ramec-podpory-Spolecenstvi-2004-2006/Akce/Zprava-o-schvaleni-Ramce-podpory-Spolecenstvi>>.
38. *Strukturální fondy EU* [online]. Průběh čerpání strukturálních fondů 2004 – 2006 [cit. 09. 04. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Files/93/932dff06-7a77-4c5a-aac4-aa97912fda91.pdf>>.
39. *Strukturální fondy EU* [online]. Rámcová podpora Společenství 2004 – 2006. 2009a. [cit. 9. 4. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.strukturalni-fondy.cz/Programy-2004-2006/Ramec-podpory-Spolecenstvi-2004-2006>>.
40. *Výbor regionů* [online]. Prezentace. 2012. [cit. 11. 03. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://www.cor.europa.eu/pages/PresentationTemplate.aspx?id=1ecf7abe-35e4-4c9e-a9ee-5bd5aa83a173>>.

Právní předpisy a dokumenty

41. EUR – lex. *Nařízení Rady (EHS) č. 1267/1999 ze dne 21. června 1999 o zřízení nástroje předvstupních strukturálních politik* [online]. EUR – lex [cit. 31. 03. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999R1267:CS:HTML>>.

42. EUR – lex. *Nařízení Rady (EHS) č. 1268/199 ze dne 21. června 1999 o podpoře Společenství pro předvstupní opatření v oblasti zemědělství a rozvoje venkova v kandidátských zemích střední a východní Evropy v předvstupním období* [online]. EUR – lex [cit. 31. 03. 2012]. Dostupný z WWW: < <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31999R1268:CS:HTML>>.
43. EUR – lex. *Nařízení Rady (ES) č. 1083/2006 ze dne 11. července 2006 o obecných ustanoveních o Evropském fondu pro regionální rozvoj, Evropském sociálním fondu a Fondu soudržnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1260/1999* [online]. EUR – lex [cit. 31. 03. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:210:0025:01:CS:HTML>>.
44. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení vlády č. 235 ze dne 8. 4. 1998 o Zásadách regionální politiky vlády* [online]. [cit. 31. 03. 2012]. Dostupný z WWW: <<http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/442FCC559D2DF840C12571B6006F3105>>.
45. VLÁDA ČESKÉ REPUBLIKY. *Usnesení vlády č. 682 ze dne 12. 7. 2000 o Strategii regionálního rozvoje České republiky* [online]. [cit. 31. 03. 2012]. Dostupný z WWW: <
<http://racek.vlada.cz/usneseni/usnweb.nsf/0/BAEDB3A18FF20A74C12571B6006CB E6D>>.
46. Zákon č. 248/2000 o podpoře regionálního rozvoje In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000. Dostupný z WWW: <http://portal.gov.cz/app/zakony/zakonPar.jsp?idBiblio=49565&l_nr=248~2F2000~20Sb.&l_name=o~20podpo~C5~99e~20region~C3~A1ln~C3~ADho~20rozvoje&fulltext=248~2F2000&nr=248~2F2000~20Sb.&part=&name=&rpp=15>.

SEZNAM ZKRATEK

CAP	Common Agricultural Policy Společná zemědělská politika
EAGGF	European Agricultural Guidance and Guarantee Fund Evropský zemědělský garanční a podpůrný fond
EHS	European Economic Community Evropské hospodářské společenství
EIB	European Investment Bank Evropská investiční banka
EK	European Commission Evropská komise
EMU	European Monetary Union Evropská měnová unie
ER	European Council Evropská rada
ERDF	European Regional Development Fund Evropský fond regionálního rozvoje
ES	European Community Evropské společenství
ESF	European Social Fund Evropský sociální fond
ESUO	European Coal and Steel Community Evropské společenství uhlí a oceli
EU	European Union Evropská unie
GG	Globální grant
GP	Globální projekt
IMP	Integrated Mediterranean Programmes Integrované středomořské programy podpory

IOP	Integrovaný operační program
IP	Individuální projekt
ISPA	Instrument for Structural Policies for Pre-accession Nástroj pro strukturální politiku v předvstupním období
JEA	Single European Act Jednotný evropský akt
JPD	Jednotný programový dokument
MMR	Ministerstvo místního rozvoje
MPO	Ministerstvo průmyslu a obchodu
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
MZE	Ministerstvo zemědělství
MŽP	Ministerstvo životního prostředí
NRP	Národní rozvojový plán
NUTS	La Nomenclature des Unités Territoriales Statistiques Územní statistická jednotka
OP	Operační program
OP LZZ	Operační program Lidské zdroje a zaměstnanost
OP VaVpI	Operační program Výzkum a vývoj pro inovace
OPPI	Operační program Podnikání a inovace
OPPP	Operační program Průmysl a podnikání
OPRLZ	Operační program Rozvoj lidských zdrojů
OPRVMZ	Operační program Rozvoj venkova a multifunkční zemědělství
OPVK	Operační program Vzdělávání pro konkurenceschopnost
OPŽP	Operační program Životního prostředí
PHARE	Poland and Hungary Assistance for the Restructuring of the Economy Pomoc Polsku a Maďarsku při přestavbě jejich ekonomiky
ROP	Regionální operační program
RPS	Rámec podpory společenství
ŘO	Řídící orgán

SAPARD	Special accession programme for agriculture and rural development Speciální přístupový program pro rozvoj zemědělství a venkova
SOP	Sektorové operační programy
SROP	Společný regionální operační program

SEZNAM TABULEK

Tabulka 2.1: Přehled činností EU

Tabulka 2.2: Proces rozšiřování EU

Tabulka 2.3: Cíle kohezní politiky v programovém rámci 1989 – 1993

Tabulka 2.4: Výdaje na kohezní politiku, finanční rámec 1989 – 1993 (mil. ECU v cenách roku 1988).

Tabulka 2.5: Výdaje na kohezní politiku, finanční rámec 1994 – 1999 (mil. ECU v cenách roku 1995).

Tabulka 2.6: Cíle kohezní politiky v programovém rámci 2000 – 2006

Tabulka 2.7: Iniciativy Společenství v programovém rámci 2000 - 2006

Tabulka 2.8: Výdaje na kohezní politiku, finanční rámec 2000 – 2006 (mil. EUR v cenách roku 1999).

Tabulka 2.9: Výdaje na kohezní politiku, finanční rámec 2007 – 2013 (mil. EUR v cenách roku 2010).

Tabulka 2.10: Struktura nástrojů a cílů kohezní politiky 2007 – 2013

Tabulka 3.1: Přehled NUTS s ohledem na Českou republiku

Tabulka 3.2: Vztah prioritních os, priorit a OP v programovém období 2004 – 2006

Tabulka 3.3: Rozdělení operačních programů podle RPS 2004 – 2006

Tabulka 4.1: Stav čerpání ze strukturálních fondů k 31. 3. 2010 (EUR, běžné ceny)

Tabulka 4.2: Stav čerpání z jednotlivých fondů a jejich vztah k jednotlivým OP v programovém období 2004 – 2006 (EUR, běžné ceny)

Tabulka 4.3: Informace o počtu projektů v programovém období 2004 – 2006

Tabulka 4.4: Alokace vs. certifikované výdaje v SROP

Tabulka 4.5: Alokace vs. certifikované výdaje v OP RLZ

Tabulka 4.6: Alokace vs. certifikované výdaje v OP PP

Tabulka 4.7: Alokace vs. certifikované výdaje v OP Infrastruktura

Tabulka 4.8: Alokace vs. certifikované výdaje v OP RMVZ

Tabulka 4.9: Alokace vs. certifikované výdaje v JPD 2

Tabulka 4.10: Alokace vs. certifikované výdaje v JPD 3

Tabulka 4.11: Alokace vs. certifikované výdaje v EQUAL

Tabulka 4.12: Alokace vs. certifikované výdaje v EQUAL

Tabulka 4.13: Vztah OP a strukturálních fondů v programovém období 2007 – 2013

Tabulka 4.14: Alokace pro ČR na programové období 2007 - 2013

Tabulka 4.15: Stav ROP k 4. 4. 2012

Tabulka 4.16: Stav OP přeshraniční spolupráce k 4. 4. 2012

SEZNAM GRAFŮ

Graf 2.1: Rozdělení výdajů strukturálních fondů na jednotlivé cíle 1989 – 1993

Graf 2.2: Rozdělení výdajů strukturálních fondů na jednotlivé cíle 1994 – 1999

Graf 2.3: Rozdělení výdajů strukturálních fondů na jednotlivé cíle 2000 – 2006

Graf 2.4: Rozdělení výdajů strukturálních fondů na jednotlivé cíle 2007 – 2013

Graf 4.1: Finanční alokace prostředků kohezní politiky v ČR v období 2004 – 2006

Graf 4.2: Finanční alokace OP v programovém období 2004 – 2006 v rámci Cíle 1

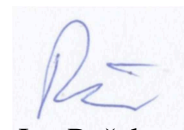
Graf 4.3: Finanční alokace prostředků kohezní politiky v ČR v období 2007 – 2013

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byl seznámen s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на ве́домі, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst. 3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne 11. května 2012

Jan Reček

Jméno a příjmení studenta

Adresa trvalého pobytu studenta:

Vlčovice 144, Kopřivnice, 742 21

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1 - Rozdělení finančních prostředků dle cílů členskými státy v období 2007 – 2013
(v mil. EUR, běžné ceny)

Příloha 2 - Rozdělení finančních prostředků podle cílů v období 2007 - 2013

Příloha 3 - NUTS II v ČR

Příloha 4 - Specifické cíle a horizontální témata české kohezní politiky v programovém
období 2004 – 2006 a jejich napojení na hodnotící ukazatele

Příloha 5 - Schéma průběhu čerpání finančních prostředků

PŘÍLOHY

Příloha 1

Rozdělení finančních prostředků dle cílů členským státům v období 2007 – 2013 (v mil. EUR, běžné ceny)

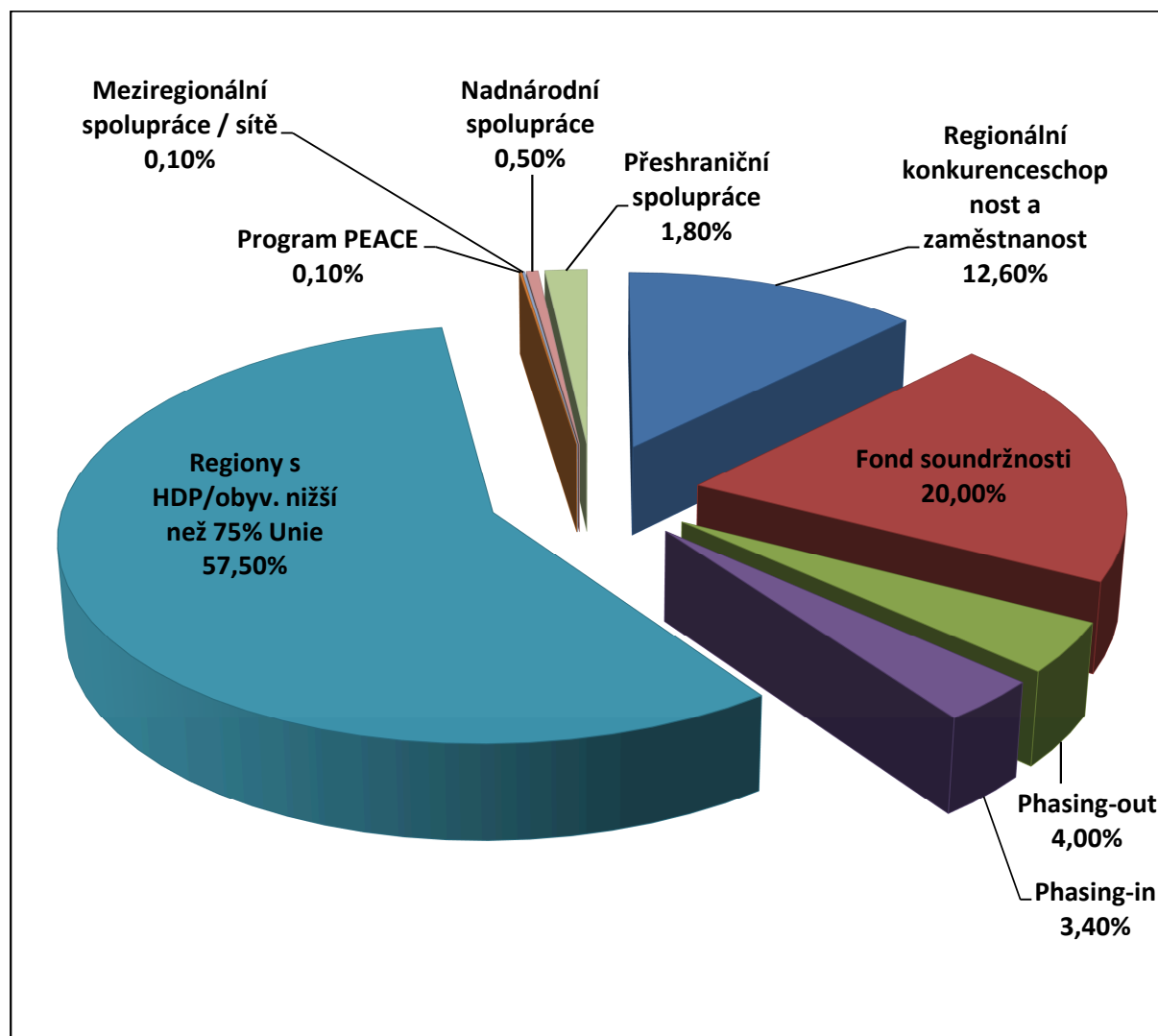
	Konvergence			Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost		Evropská územní spolupráce	Celkem
	Fond soudržnosti	Konvergence	Phasing-out	Phasing-in	Regionální konkurenceschopnost a zaměstnanost		
Belgie			638		1 425	194	2 258
Bulharsko	2 283	4 391				179	6 853
Česká republika	8 819	17 064			419	389	26 692
Dánsko					510	103	613
Německo		11 864	4 215		9 409	851	26 340
Estonsko	1 152	2 252				52	3 456
Irsko				458	293	151	901
Řecko	3 697	9 420	6 458	635		210	20 420
Španělsko	3 543	21 054	1 583	4 955	3 522	559	35 217
Francie		3 191			10 257	872	14 319
Itálie		21 211	430	972	5 353	846	28 812
Kypr	213			399		28	640
Lotyšsko	1 540	2 991				90	4 620
Litva	2 305	4 470				109	6 885
Lucembursko					50	15	65
Maďarsko	8 642	14 248		2 031		386	25 307
Malta	284	556				15	855
Nizozemsko					1 660	247	1 907
Rakousko			177		1 027	257	1 461
Polsko	22 176	44 377				731	67 284
Portugalsko	3 060	17 133	280	448	490	99	21 511
Rumunsko	6 552	12 661				455	19 668
Slovinsko	1 412	2 689				104	4 205
Slovensko	3 899	7 013			449	227	11 588
Finsko				545	1 051	120	1 716
Švédsko					1 626	265	1 891
Spojené království		2 738	174	965	6 014	722	10 613
Meziregionální spolupráce/ sítě						445	445
Technická pomoc							868
Celkem	69 578	199 322	13 955	11 409	43 556	8 723	347 410

Pozn.: Vzhledem k tomu, že čísla byla zaokrouhlena, nemusí celkové částky přesně odpovídat.

Zdroj: Evropská komise, 2007, s. 25

Příloha 2

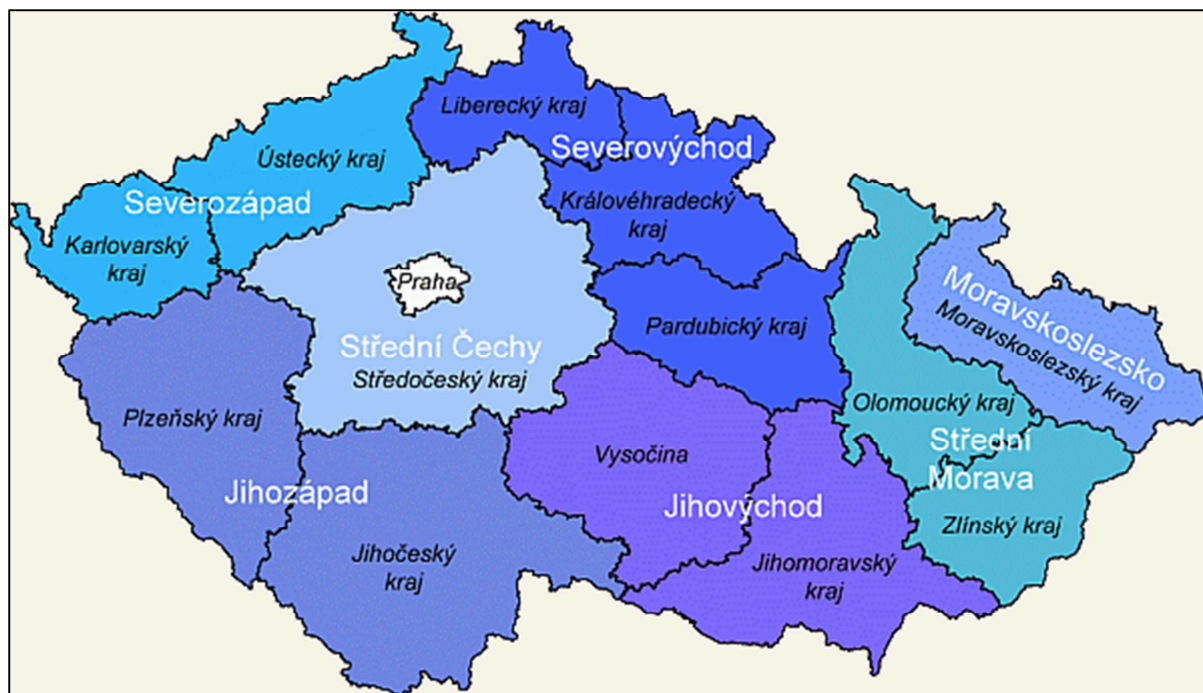
Rozdělení finančních prostředků podle cílů v období 2007 - 2013

Zdroj: Evropská komise, 2007, vlastní zpracování

Příloha 3

NUTS II v ČR

Zdroj: ČSÚ, 2012

Příloha 4

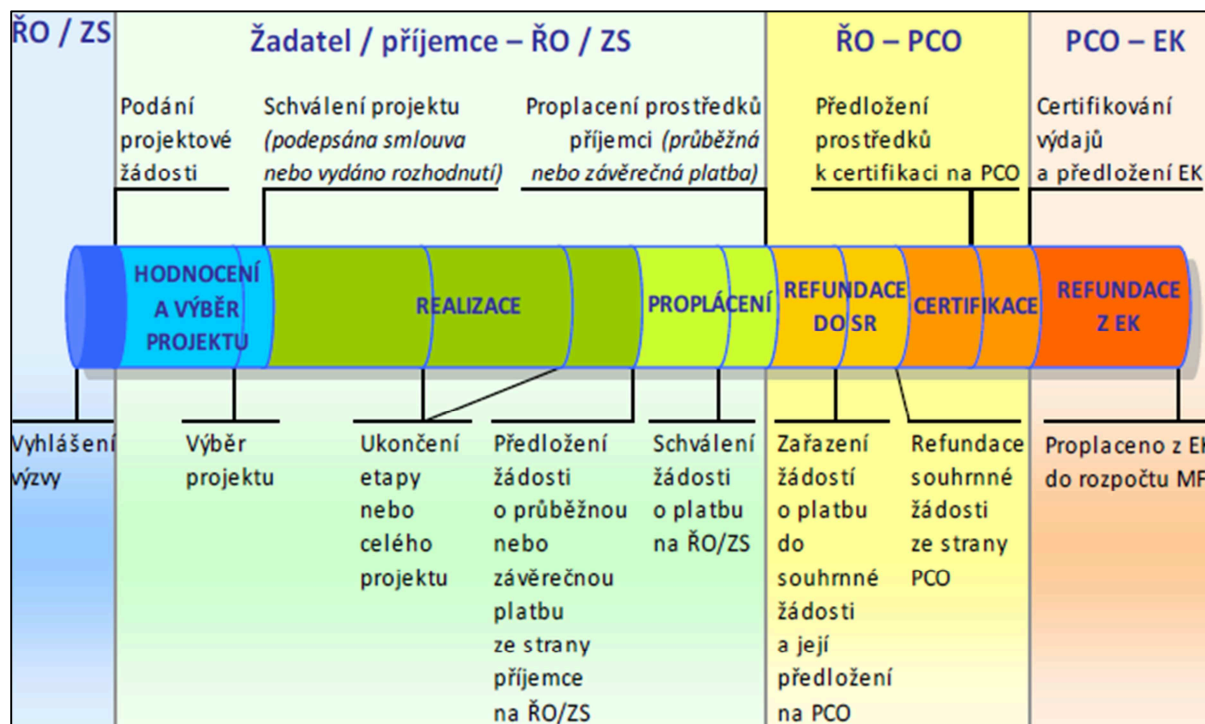
Specifické cíle a horizontální témata české kohezní politiky v programovém období 2004 – 2006 a jejich napojení na hodnotící ukazatele

Specifický cíl či horizontální téma	Hodnotící ukazatele
Vytváření podmínek pro podnikatelské prostředí	Podíl malých a středních podniků na HDP Plocha vytvořených podnikatelských zón a prostor
Zvyšování flexibility trhu práce	Počet nezaměstnaných na volné pracovní místo
Zlepšování kvality infrastruktury	Míra zvýšení bezpečnosti dopravy Podíl obyvatelstva napojených na čističku odpadních vod
Udržitelný rozvoj	Kvalita ovzduší a vod vzhledem k vybraným indikátorům Podíl odpadů využitých k recyklaci či jako sekundární surovina Podíl komunálního a podnikového odpadu na celkovém objemu odpadů Počet projektů s pozitivním dopadem na životní prostředí
Rovné příležitosti	Koeficient nezaměstnanosti podle pohlaví a znevýhodněných skupin Koeficient nových pracovních míst podle pohlaví Počet projektů s pozitivním dopadem na rovné příležitosti
Vyvážený regionální rozvoj	Meziregionální variabilita HDP, nezaměstnanosti a mezd Podíl pracovních míst a projektů v regionech se soustředěnou podporou státu
Informační společnost	Podíl obyvatelstva pravidelně využívajícího internet Počet počítačů připojených k internetu na školách Počet účastníků projektů s prvkem informačních technologií

Zdroj: vlastní zpracování, 2012

Příloha 5

Schéma průběhu čerpání finančních prostředků

Poznámka: ŘO – Řídící orgán, ZS – zprostředkující subjekt, PCO – platební a certifikační orgán

Zdroj: MMR, 2012